ŠALEŠKI RUDAR

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VELENJE

ČASOPIS JE IZHAJAL KOT »RUDAR«, GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA RUDNIKA LIGNITA VELENJE. — OD 1. MAJA 1965 DALJE GA IZDAJA OBČINSKI ODBOR SZDL VELENJE.

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK LJUBAN NARAKS

TEHNIČNI UREDNIK IVAN FIJAVŽ

1. september 1966 — LETO II. ST. 16 (34)

CENA 30 NOVIH PAR ALI 30 STARIH DIN

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

GASILSKO SLAVJE V TOPOLŠICI

Gasilci in prebivalci Topolšice so proslavili 25-letnico vstaje in 35-letnico ustanovitve gasilskega društva. Proslavo so združili s tekmovanjem pionirskih desetin občinske gasilske zveze.

V nedeljo, 21. avgusta so krajevne organizacije in gasilsko društvo iz Topolšice proslavljali 25-letnico vstaje jugoslovanskih narodov in hkrati 35-letnico ustanovitve tamkajšnjega gasilskega društva. V ta namen so izročili svojemu namenu prosvetno dvorano v kateri bo središče kulture in ostale društvene dejavnosti vseh krajevnih množičnih organizacij in društev. Na proslavi je bilo precejšnje število prebivalcev Topolšice in sosednjih krajev, največ pa je bilo gasilcev, ki so prišli iz vseh gasilskih društev občinske gasilske zveze.

Proslavo so popestrili s kulturnim programom v katerem je sodelovala godba in pevski zbor upokojencev iz Šoštanja. Revolucionarno pot slovenskega ljudstva v narodnoosvobodilni vojni in ljudski revoluciji ter izgradnji naše domovine je orisal upravitelj šole tovariš Vinko Borovnik.

Komandir društva Ivan Hodnik je podelil ustanovnim članom in tistim, ki v društvu delajo 35 let društvene diplome v znak priznanja za njihovo požrtvovalnost, predano in nesebično delo. Te diplome so dobili *Anton Smon, Ferdo Delopst, Jože Zager, Stanko Pergovnik in Tine Menih.* Predsednik občinske gasilske zveze pa je *društvu podelil priznanje za 35-letno uspešno plodno delo,* ki so ga dosegli v tem obdobju pri prevzgoji članstva, mladine in prebivalstva v skrbi za večjo požarno varnost. Značke z diplomami za 10-letno službovanje in delo v prostovoljnem gasilstvu pa so dobili tovariši Kugovnič, Zabkar in Skok.

Na proslavljanju je komandir občinske gasilske zveze Velenje razglasil rezultate tekmovanja pionirskih desetin, ki so tega dne tekmovale. Občinskega pionirskega tekmovanja se je udeležilo 11 gasilskih društev z 12 desetinami.

Rezultati:

● pionirska desetina IGD RLV	176 točk
● GD Velenje	173 točk
● GD Gaberke	167 točk
● GD Šalek I. desetina	165 točk
● GD Škale	165 točk
● GD Šmartno ob Paki	161 točk
● GD Pesje	157 točk
● GD Družmirje	153 točk
● GD Paška vas	144 točk
● GD Šoštanj	141 točk
● GD Šentilj	130 točk
● GD Šalek II. desetina	126 točk

Proslavo so zaključili s polaganjem vencev k spomeniku padlim v NOB. Tu je pevski zbor zapel žalostinko, prisotni pa so počastili spomin žrtvam.

M. V.

SPREMEMBE PREDPISOV O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

V zadnjih letih je v naši državi potrošnja sredstev za socialno zavarovanje, še prav posebno pa za zavarovanje, stalno naraščala. Ta poraba je povzročila velike primanjkljaje v skladih socialnega zavarovanja in je zaradi tega popolnoma razumljivo, da je Zvezna skupščina na svojem zadnjem zasedanju sprejela nekatere nove predpise s katerimi se želi nekoliko omejiti prekomerno trošenje srestev iz skladov socialnega zavarovanja.

Med drugim je bil spremenjen tudi Temeljni zakon o zdravstvenem zavarovanju, ki je nekoliko omejil dosedanje pravice zavarovancev do posameznih oblik zdravstvenega varstva. Poglavitne spremembe, ki veljajo že od 1. avgusta letošnjega leta so:

1. Preventivni zdravstveni pregledi delavcev, ki se po posebnih predpisih izvajajo od časa do časa za neposredno varstvo delavcev glede na značaj dela pri posameznih organizacijah, so zagotovljeni na račun skladov zdravstvenega zavarovanja le v takšnem obsegu, kot to določijo Skupščine komunalnih skupnosti socialnega zavarovanja delavcev.

Zdravstveni pregledi delavcev, ki so po posebnih predpisih obvezni za varstvo okolice (sanitarno-higienski pregledi oseb, ki so zaposlene v proizvodnji in prodaji živil, ki delajo na šolah in v brivnicah ter drugi sanitarno-higienski pregledi), kot tudi pregledi, kjer se ugotavlja zdravstvena sposobnost za dela na posameznih delovnih mestih, se ne bodo več opravljali na račun skladov socialnega zavarovanja.

2. Za zdravila in cepljenja, ki niso obvezna, morajo zavarovane osebe prispevati del stroškov. Kot prispevek k stroškom za zdravila, razen za zdravila, za katera je potrebna neposredna intervencija strokovnega zdravstvenega delavca, plača zavarovana oseba za vsako izdano zdravilo ne glede na njegovo ceno, določeni stalni znesek. Ta stalni znesek znaša najmanj 20 % povprečne cene vseh zdravil, ki so bila prejšnje leto izdana na recepte v posamezni republiki. K stroškom neobveznega cepljenja prispeva zavarovana oseba najmanj 25 %, največ pa 50 % njihovega skupnega zneska.

3. Zdravniško in klimatsko zdravljenje bo omejeno samo v mejah zdravljenja v določenih stacionarnih ustanovah, ki bodo glede pogojev za zdravljenje izpolnjevala določene normative.

4. Nadomestilo osebnega dohodka med boleznijo se v bodoče ne bo določevalo po povprečnih osebnih dohodkih v zadnjih treh meseci pred boleznijo, pač pa bo osnova za to nadomestilo določila iz povprečnega osebnega dohodka (urnega, dnevnega ali mesečnega), ki ga je zavarovanec prejel za preteklo leto in je njegov znesek dokončno ugotovljen pri delitvi osebnih

(Nadaljevanje na 6. strani)

4. SEPTEMBRA
NOVA SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA

Razvoj trgovine v Velenju večkrat ni šel v korak z ostalim napredkom. Zato je posebno razveseljiva novica, da bo trgovsko podjetje »Bazen« že 4. septembra odprlo novo sodobno samopostrežno trgovino. Adaptirali so staro tržnico. Podjetje je v ta namen vložilo 70 milijonov dinarjev. Končno bomo tudi v Velenju dobili sodobno potrošniško trgovino. Tu bodo potrošniki lahko kupili prav vse artikle namenjene prehrani. Uvedenih pa bo tudi nekaj novosti. Sem sodi vsekakor bife z mrzlo in toplo hrano. Blago bo pakirano, tako se bo tudi kulturna stopnja postrežbe občutno dvignila. Pri tem pa lahko ugotovimo, da je zaenkrat neutemeljena bojazen, da bi se cene dvignile. Boljše bo organizirana predvsem prodaja kruha in mesa, ki ga bodo potrošniki lahko kupili v pakirani obliki ali pa na klasičen način. Med novosti sodi vsekakor tudi vitrina za globoko zmrzovanje, tako da bomo lahko tudi sredi zime kupili sveže sadje. Ta sodobna samopostrežna prodajalna ima na zalogi nad 1800 artiklov. Pomembna novost je tudi to, da ne bo več čakanja pred blagajnami, saj bodo postavljene kar štiri. Poskrbeli pa so tudi za zgraditev sanitarij, lastne pakirnice in hladilnico. Z novo samopostrežno trgovino bomo dobili v Velenju res prepotreben objekt ***družbenega standarda.***

KORAK ZA KORAKOM K REFORMIRANI ŠOLI

Delo vzgojno izobraževalnega zavoda je odgovorno, težko, družbeno sila pomembno in zanimivo za učitelja, učenca, starše in družbo. Samo stopnja družbeno-ekonomskega razvoja nam narekuje, kako izobražene, razgledane in strokovno usposobljene kadre naj šole dajejo.

Življenje terja telesno in umsko sposobnost ljudi; ljudi svobodnega duha, delovnega zanosa in ustvarjalne samoiniciative. Družbeni proces daje in nalaga čedalje več pravic ter odgovornosti proizvajalcu in upravljalcu. Vodi nas želja in skrb, da bi vsakdo ustvarjal po svojih najboljših sposobnostih, da bi z ustvarjenimi dobrinami upravljal z najvišjo zavestjo v dobrobit sebe in družbe kot celote. Še in še bi morali naštevati vzgojno izobraževalne smotre in jih dopolnjevati. Gotovo pa je:

PRED NAMI MORA BITI SMOTER POPOLNE ČLOVEŠKE OSEBNOSTI NE GLEDE, KJE BO ŽIVEL IN USTVARJAL!

Vse to je na področju šolstva v vseh povojnih letih terjalo vrsto sprememb sistema vzgoje in izobraževanja. Koliko sprememb oblik izobraževanja je bilo, da smo s šolsko reformo končno zmogli priti do ENOTNE OSNOVNE ŠOLE in s tem do odprave oblik razredne formacije šolstva.

V naši občini nam je ob vsestranski prizadevnosti uspelo dvigniti šolstvo. Ob dobro organiziranem pouku na centralnih šolah je bilo najboljše spremeniti mrežo šol. V preteklem šolskem letu je bil samo še na treh podružničnih šolah pouk za višje razrede; po enem letu pa bo na podružnicah pouk samo za učence do četrtih razredov.

Prebivalci Zavodnje in Šentvida pa se deloma zavzemajo za samostojno osemletko. Gotovo predlagatelji tega ne vedo, da je učni program za vse osnovne šole enoten in obvezen. Kakšna bi bila organizacija pouka na taki šoli zaradi majhnega števila učencev in strokovne strukture učnega kadra, si je ob takih nalogah težko zamisliti. In ne navsezadnje, kdo ima pravico celo generacijo zadrževati pred smotri, ki jih je treba izpolnjevati za jutrišnje življenje.

Nikakor bi ne imeli prav, če bi trdili, da je v reformnih prizadevanjih naše šole storjeno vse najboljše. Organizacija dobrega dela terja fizična in materialna bremena.

Organizacija prevozov šolske mladine s podružnic na centralne šole je morebiti najtežavnejša in najzahtevnejša, saj pogojuje dobro delo šole ali pa tudi ne in terja toliko telesnega napora, da se vse to pozna pri zmogljivostih umskega dela. Morebiti so tu največji problemi in le ti odpirajo pogoje še drugim nevšečnostim. Težko je urediti prevoz tako, da bi učenci prišli na šolo 15 minut pred poukom in da bi se takoj po pouku mogli vrniti. I. osnovna šola Šoštanj ima dve šolski avtobusni progi in II. osnovna šola tri. V kolikor bo za obe šoli en avtobus, bo kazalo problem reševati tako, da se bo pouk začenjal različno. Toda s tem še vedno ne bo vse idealno rešeno.

Enako je vprašanje urejenosti cest. Malokje zmore avtobus do podružnične šole. Zaradi tega imajo nekateri učenci daleč do avtobusa. Za njih je vprašanje prehrane, ki bi jo morali reševati s soudeležbo staršev. Podobno bi morali reševati oskrbo tistih učencev, ki so od šolskih avtobusnih postaj oddaljeni toliko, da jim je v zimskem času potrebno preskrbeti oskrbo v bližini šole ali avtobusne postaje.

Mnoge probleme bomo lahko postopoma reševali samo z obojestransko pripravljenostjo, saj gre tu za mladega človeka, ki ga čakajo starši s svojimi željami in družba s svojimi potrebami.

V kolikor je bilo doslej vprašanje prostorov, kjer bi se učenci vozači med čakanjem na avtobus zadrževali, bo to sedaj neprimerno lažje rešiti, saj je I. osnovna šola Šoštanj z dograditvijo pridobila štiri nove učilnice in nekaj kabinetov.

Ob koncu naj povem še to, da so v večini starši zunanjih predelov naše občine zadovoljni, da otroci obiskujejo pouk na centralnih šolah, da je s prevozom učencev omogočen prevoz tudi odraslim, ko morajo v mesto po opravkih ali po zdravniško pomoč.

Stane Žula

Prometne nesreče naraščajo

Vsak dan beremo ali pa poslušamo poročila o krutih prometnih nesrečah, ki se dogajajo na naših cestah. Vozniki motornih vozil in tudi drugi uporabniki cest pa kljub toliki nevarnosti, ki je danes na naših cestah, ne upoštevajo pravil temeljnega zakona o varnosti na javnih cestah.

Človeške žrtve, ki obležijo na cestah niso majhne. Samo v Sloveniji se je do začetka avgusta smrtno ponesrečilo preko 220 ljudi. Res je, da pri nas nimamo sodobno urejenih cest in cestnih prehodov. Zato bi morali to dejstvo uporabniki cest, zlasti pa vozniki motornih vozil tudi upoštevati.

Še bolj tragično spročilo je takrat, ko zvemo, da je bil žrtev prometne nesreče otrok. Tema je nekdo kriv. Krivi so starši, ker niso dovolj pozorni na svoje otroke, jih ne vzgajajo kako se morajo vesti na cesti. Naše šole so v prometni vzgoji precej napravile. Vsa vzgoja, ki je bila do sedaj v osnovnih šolah je bila dana na pobudo občinske komisije za vzgojo in varnost prometa. V letošnjem novem šolskem letu pa bo končno po sprejetju učnega načrta s strani republiškega sekretariata za šolstvo SRS uveden obvezni pouk prometne vzgoje. To je tudi nujno potrebno. V razvoju cestnega prometa ne zadostuje samo, da smo otroka naučili računati, pisati in drugih predmetov, če ga vzporedno ne bomo naučili in vzgojili kako se mora obnašati na cesti in ulici. Nikoli ne vemo, kdaj bo otrok postal žrtev prometne nesreče in morda celo izgubil pri tem življenje. Ves trud staršev in pedagogov je bil zaman, kljub temu, da je bil dober učenec. Zato bo v novem šolskem letu občinska komisija za varnost prometa izvajala preko šol zvezno akcijo, ki jo je sklenil organizirati zvezni svet za varnost prometa pod geslom »PROMETNO VZGOJO V ŠOLE«. Ta prometno varnostna akcija vzgoje v šolah bo trajala tri mesece. Akcija pa mora prodreti tudi v predšolske ustanove. Kot učni pripomoček pa je na voljo brošura »Predšolski otrok v prometu«. Občinska komisija pričakuje pri tej akciji pomoč tudi od vseh ostalih dejavnikov, predvsem avto-moto društva, združenja šoferjev in avtomehanikov, Rdečega križa in drugih. Glavni nosilec te akcije pa bodo morale biti šole in vsi prosvetni delavci.

Še nekaj statističnih podatkov o prometnih nesrečah v naši občini. Prometne nesreče so na področju velenjske občine letos znatno narasle. V sedmih mesecih letošnjega leta je bilo kar 92 prometnih nesreč. Pri teh nesrečah so izgubile življenje 4 osebe, od tega eden otrok. Težje poškodovanih je bilo 34 oseb, 37 pa je bilo lažje poškodovanih. Največ prometnih nesreč na območju velenjske občine so povzročili naši občani in sicer 67. Največ nesreč so povzročili vozniki osebnih avtomobilov (28), mopedisti (22), motoristi (11), pešci (14), tovornjaki (11), kolesarji (9). V prometnih nesrečah je bilo udeleženih 6 otrok.

Na področju mesta Velenja je bilo kar 16 prometnih nesreč, na cesti II. reda Velenja—Črnova je bilo 13 nesreč, na cesti Šoštanj—Letuš 9 nesreč; na območju mesta Šoštanj pa je bilo le 5 prometnih nesreč.

Če pogledamo vzroke prometnih nesreč vidimo, da so na prvem mestu prevelika hitrost, nato nepravilno prehitevanje in nenaden prihod pešcev na cesto ali križišča.

Največ prometnih nesreč je bilo od 12. do 16. ure, na drugem mestu pa v času od 16. do 20. ure.

Materialna škoda povzročena v prometnih nesrečah znaša 142.000 novih dinarjev v prvih sedmih mesecih. Za ta denar bi lahko kupili 9,49 osebnih avtomobilov fiat 750. Po vsej verjetnosti pa je materialna škoda še znatno večja, ker je bila ocenjena ob ugotavljanju škode na mestu nesreče. Če pa prištejemo še stroške zdravljenja 34 huje poškodovanih in izostanke od dela pa je škoda še znatno večja.

KER IMAMO NA OBMOČJU MESTA VELENJA IN ŠOSTANJA IN TUDI DRUGOD V NAŠI OBČINI NEPRIMERNE CESTE ZA VOŽNJO Z VELIKO HITROSTJO, PROMET PA JE IZ DNEVA V DAN GOSTEJŠI, ZATO OPOZARJA OBČINSKA KOMISIJA ZA VARNOST PROMETA VSE UPORABNIKE CEST, POSEBNO PA VOZNIKE MOTORNIH VOZIL, DA UPOŠTEVAJO V NAJVEČJI MERI VSA PROMETNA PRAVILA, KI JIH PREDVIDEVA ZAKONODAJA, ZLASTI PA STANJE CEST IN SVOJE SPOSOBNOSTI, DA BI NA TA NAČIN V NAŠI OBČINI ZMANJŠALI PROMETNE NESREČE IN ODPRAVILI KRVNI DAVEK. ČE BO SLEHERNI UDELEŽENEC PROMETA PREDVIDEVAL KAJ SE LAHKO ZGODI NA CESTI, BO SIGURNO BOLJ PREVIDNO VOZIL IN S TEM PRIPOMOGEL, DA BO MANJ NESREČ.

Komisija za varnost prometa občine Velenje

Tudi voznik tega osebnega avtomobila ni upošteval prometnega znaka »Nimaš prednosti!« Nesreča je bila neizogibna, čeprav je voznik tovornjaka z močnim zaviranjem skušal preprečiti trčenje.

Glasbena šola Frana Koruna-Koželjskega Velenje

vpisuje

učence vseh razredov v vse oddelke v četrtek, petek in soboto t. j. 1., 2. in 3. septembra 1966 v šolskih prostorih glasbene šole in sicer od 10. do 12. ure in od 15. do 17. ure.

Šola bo vpisovala učence obeh spolov tudi za pouk baletne ritmike. V ta oddelek bo šola sprejemala tudi predšolske otroke.

Za šolsko leto 1966/67 je svet šole potrdil naslednje cene:

vpisnina	30 N-din
mesečna šolnina za:	
— godala	5 N-din
— pihala in trobila	10 N-din
— baletno ritmiko	10 N-din
— klavir in solo petje	15 N-din
— harmoniko in kitaro	25 N-din
— pripravnico	5 N-din

Redni pouk se bo pričel v ponedeljek, dne 5. septembra 1966.

Izredno študirati je možno tudi v Celju

V Celju že tretje leto obstoja Združenje študijskih centrov višjih in visokih šol, ki organizira vsako šolsko leto predavanja in izpite za več višjih in visokih šol iz Maribora in Ljubljane. Predavanja so tri do štirikrat tedensko v popoldanskem času, študij pa traja povprečno 3—4 leta. Po končanem študiju in opravljenih izpitih dobijo slušatelji diplomo o končanem šolanju.

V prvih dneh meseca septembra bo vpis v naslednje višje šole:

- Višjo ekonomsko-komercialno šolo Maribor;
- Višjo tehniško šolo Maribor
- Višjo upravno šolo Ljubljana ter
- Višjo šolo za organizacijo dela Kranj.

Ker vsi, ki bi radi študirali, nimajo popolne srednješolske izobrazbe, ali pa sploh ne, bodo tako kakor vsako leto doslej organizirali tudi letos enoletni seminar za sprejemne izpite na višjih šolah.

Vse informacije v zvezi z izrednim študijem dobite na združenju v Celju, Cankarjeva 1/I, soba 4.

Izlet šoštanjskih borcev

Krajevna organizacija ZB NOV iz Šoštanja je organizirala za svoje člane dvodnevni izlet z avtobusi. Ogledali so si turistične zanimivosti, zgodovinske spomenike in partizanske kraje po Dolenjski.

Pot jih je vodila najprej do Urha pri Ljubljani, kjer so si ogledali muzej in veličasten spomenik v spomin žrtvam, ki so jih tam pobili belogardisti. Nato so se odpeljali v Žužemberg, kjer so v grajskih razvalinah obudili spomine na borbe, ki so bile v teh krajih. Ogledali so si tudi spomenik padlim borcem in žrtvam na katerem je izklesano ime šoštanjskih rojakov Adolfa Štora in Janeza Ilca. Med potjo do Metlike je razkazoval kraje vodja izleta Milan Pugelj.

V Metliki pa jih je pričakal tajnik ZZB NOV Metlika, ki jim je razlagal borbe in akcije partizanov, aktivistov in prebivalcev med okupacijo.

Ko so se vračali so pogledali še spomenik in grobnico v bližini Metlike, kjer je pokopano 47 borcev XIV. udarne divizije in spomenik na Suhorju, kjer je bila ta divizija ustanovljena. Obiskali so tudi samostan v Pleterjah. Bili pa so tudi v Kostanjevici na Krki in pogledali Gorjupovo razstavo ter »formo vivo«.

Vsem, ki so bili na izletu, bo ta skupni izlet ostal v lepem spominu in jih še naprej trdneje povezoval pri skupnem delu.

M. V.

VEČ SKRBI ZAPOSLOVANJU INVALIDOV

HITER NAPREDEK PRINAŠA ČLOVEKU ČEDALJE VEČ BLAGINJE IN ZADOVOLJSTVA. SODOBEN ČLOVEK PA IMA VEDNO VEČ SVOJIH OSEBNIH PROBLEMOV IN TEŽAV. EDEN IZMED VELIKIH PROBLEMOV JE HITRO NARAŠČANJE INVALIDNOSTI IN PRIZADETOSTI PREBIVALSTVA. TA SESTAVEK NAM PRINAŠA NEKAJ PODATKOV O TEM KAKO JE S TO PROBLEMATIKO V VELENJSKI OBČINI.

Število invalidnih oseb narašča

V letu 1964 je Zavod za rehabilitacijo invalidnih oseb v Celju zbral podatke o tem, koliko je vseh invalidnih oseb na področju bivšega celjskega okraja. Rezultati tega popisa izkazujejo, da je na nekaj manj kot 500.000 prebivalcev 14.547 invalidnih in prizadetih oseb ali 53%. V velenjski občini smo s popisom zajeli 1.094 invalidnih in prizadetih oseb ali 4,65 %. Od celotnega števila invalidnih oseb jih je več kot polovica mlajših od 35 let. Statistika kaže, da je največ invalidov med industrijskimi in obrtnimi delavci in sicer 278, nadalje med rudarji 276, sledijo kmetje in gozdni delavci 146 itd. Največ ljudi postane invalidnih v starosti do 40 let, to se pravi v najbolj produktivnem obdobju svojega življenja.

Najbrž ni človeka, ki ne bi živel v nenehnem strahu pred invalidnostjo, v strahu, da bo nastopil čas ali da se bo zgodila nesreča, ko ne bo več sposoben za delo in normalno življenje. Če se to zgodi, nastane vprašanje, kaj bo potem z njim, ali ga bo družba sprejela v svoje vrste in mu pomagala, da prebrodi svoje probleme in težave, ali pa ga bo izločila s tem, da mu bo dodelila invalidsko pokojnino, oziroma socialno pomoč ter bo s tem obsojen na samevanje več ali manj izločen iz družbe. Varstvo in skrb za invalidne osebe gre tudi pri nas za tem, da invalidu pomagamo tako, da ga kljub njegovi prizadetosti usposobimo za takšno delo, ki ga lahko v celoti opravlja.

Usposabljanje invalidnih oseb imenujemo **rehabilitacija.** To je zamotan strokovni proces, kjer mora sodelovati cela vrsta strokovnjakov, med njimi predvsem zdravstveni delavci, psihologi, socialni delavci, tehnični kadri in pedagogi. Uspeh usposabljanja invalidnih oseb pa je skoraj vedno odvisen predvsem i od samega invalida, od njegove moči in volje, da premaga svoje probleme in težave. **Niso redki primeri, ko vidimo v naših podjetjih v sami proizvodnji zaposlene izredno težke invalide, med njimi je mnogo slepih ljudi, brez rok ali nog, duševno prizadetih in podobno.** Da lahko invalid na nekem delovnem mestu opravlja svoje delo uspešno kot vsak drug zdrav delavec mora prehoditi dolgo pot premagovanja naporov, ki jih zdravi ljudje ne poznajo. To premagovanje naporov in težav je skoraj vedno kronano z uspehom, če le ne zmanjka volje in če ne zmanjka pripravljenosti delovnih organizacij za to, da bi invalidu nudili takšno zaposlitev, za katero se je usposobil. To zadnje, najti invalidu primerno zaposlitev pa je v procesu rehabilitacije najtežja stvar. **Delovne organizacije se zlasti zdaj v času gospodarske reforme otepajo in branijo invalidov ter več ali manj skoraj vsaka trdi, da nima primernega delovnega mesta in da ne morejo zaposliti invalida, ker se pri njih dela po normi, ker imajo skupinske norme, ki jih invalid ne bi dosegel itd. Vključevanje invalidov v delovne organizacije je tako težak problem, da je npr. Zavod za rehabilitacijo invalidov v Celju v lanskem letu porabil povprečno za posredovanje enega primera 61 delovnih ur.** Res je, da so med delovnimi organizacijami tudi izjeme, ki rade priskočijo na pomoč in same razmišljajo o tem, kje in na kakšen način bi invalida zaposlile. Kljub temu pa postaja to vprašanje vedno težji in večji problem, saj število invalidnih oseb od osvoboditve dalje nenehno narašča s povprečno stopnjo 12 % letno. Temu vprašanju bomo morali v bodoče posvečati vedno več skrbi in pozornosti, zlasti pa bomo morali ukreniti vse potrebno, da bomo vnaprej preprečevali nenehno naraščanje invalidnosti. V Velenju, tako kot drugod, invalidnost najbolj pogosto nastaja kot posledica raznih bolezni in sicer v 502 primerih, nadalje nesrečah pri delu v 109 primerih, neznani vzroki v 59 primerih, vojne 203 primerih ter poškodb izven dela v 29 primerih.

Tudi v ortopedskih delavnicah izvajajo poklicno usposabljanje invalidov. Na sliki vidimo invalide pri izdelavi protez v ortopedski delavnici Zavoda za rehabilitacijo invalidov, Celje.

Kako je s prizadeto in invalidno mladino

Vsa naša skrb mora biti predvsem posvečena reševanju problemov mladih invalidov in prizadetih otrok ter mladine. V sodobnem svetu obstoja nekje že ustaljeno prepričanje, da je nekaj nad 5 % vseh otrok invalidnih in prizadetih. V letu 1960 smo se odločili za načrtno in sistematično reševanje problematike prizadetih in invalidnih otrok in mladine. Tega leta je bil sprejet pravilnik o kategorizaciji in evidenci otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki določa, da mora biti vsak otrok v telesnem in duševnem razvoju in s tem prizadet kategoriziran, to je pregledan s strani posebne strokovne komisije za kategorizacijo. Za take otroke je treba uvesti posebno varstvo, vzgojo, izobrazbo in usposobitev za življenje in delo. Pravilnik določa, da morajo otroka prijaviti za kategorizacijo organom socialnega varstva starši oziroma skrbniki, poleg tega pa lahko otroka prijavijo tudi šole, zdravstvena služba in druge organizacije ter posamezniki, če zvedo za tak primer. Kategorizacija otrok je osnova za načrtno in smotrno razvijanje posebnega šolstva ter splošne rehabilitacije otrok, ki določa takšno varstvo, v katerem bo otrok imel največ možnosti za čimboljši duševni in telesni razvoj. Zaradi tega je to za družbo, starše prizadetih otrok, predvsem pa za vsakega prizadetega otroka posebno pomembna družbena akcija. Ob pomanjkanju posebnih šol in zavodov za usposabljanje prizadete mladine in ob pomanjkanju sredstev za rehabilitacijo, se nam pogosto porajajo izredno težke socialne posledice. Otroci, ki niso kategorizirani pravočasno ali pa tisti, ki po kategorizaciji niso vključeni v ustrezno usposabljanje, ne samo, da motijo in ovirajo s svojimi problemi svoje starše ali pouk na rednih šolah, ampak se brez ustreznega posebnega varstva telesno in duševno ne razvijajo tako, kot bi se sicer lahko in v večini primerov doživljenjsko bremenijo družbo. Težko se je zamisliti nad problemi, ki jih imajo starši prizadetih otrok. Dejstvo, da otrok zaradi slabe duševne razvitosti v šoli zaostaja, ali da poraja s svojim vedenjem takšne ali drugačne probleme, da ni normalen, da ne shodi pravočasno, da morda sploh nikoli ne bo v redu hodil, da morda ne vidi ali ne sliši, starše navadno strahotno prizadene in so pod nenehnim pritiskom strahotne življenjske nesreče, ki jih je doletela. Niso redki primeri, da je v takšnih družinah konec z družinskim zadovoljstvom, z medsebojnim razumevanjem. O tem, da to izredno slabo vpliva na delovno in družbeno aktivnost staršev, seveda sploh ni treba govoriti. Sicer pa je težko prepričevati človeka, ki ničesar takega še nikoli ni občutil ali videl. Zaradi tega naj raje govorijo številke.

Kategorizacija otrok traja že šesto leto in bomo zaradi tega prikazali nekatere podatke za preteklo petletno obdobju. V tem obdobju je bilo v bivšem celjskem okraju kategoriziranih 1480 otrok, kar predstavlja le 40,7 % od predvidene ocene motenih otrok v telesnem in duševnem razvoju. Po predvidevanjih bi namreč na področju bivšega okraja morali imeti 3628 prizadetih otrok v starosti do 19. leta. Največ kategoriziranih otrok je v celjski občini in sicer 75,4 % od predvidene ocene. **V Velenju smo do konca lanskega leta kategorizirali 137 otrok ali 45,7 % od predvidene ocene, ker domnevamo, da je v velenjski občini preko 300 prizadetih otrok. Proces kategorizacije bo nujno potrebno pospešiti.** Ob dosedanjem tempu kategorizacije bi rabili še najmanj 5 let, da bi lahko dobili naravni priliv prizadetih otrok. Čeprav občinska skupščina in zlasti organi socialnega varstva v velenjski občini posvečajo temu problemu precejšnjo pozornost, bo potrebno pospešiti predvsem kategorizacijo otrok do sedmih let starosti, sa je v vseh petih letih - bil - kategoriziran le en predšolski otrok. Kategorizacija je pokazala, da je največ otrok duševno prizadetih in sicer točno 100, od tega lažje duševno zaostalih 48, debilov 36, imbecilov 11 in idiotov 5. Osebnostno motenih je 11 in s kombiniranimi motnjami 8, telesno invalidnih je 7, slepa 2, slabovidna 2, gluhi trije, naglušni trije ter z govornimi motnajmi 1.

Posebno vprašanje nastopa takrat, kadar je otroku po kategorizaciji potrebno nuditi posebno obliko usposabljanja, iz tega izhaja vprašanje, kje se in kako ter pod kakimi pogoji ti otroci usposabljajo. Poseben problem je v tem, ker imamo premajhno število ustreznih zavodov za usposabljanje prizadete mladine in še ti so zaradi pomanjkanja finančnih sredstev najbolj pogosto pomanjkljivo opremljeni in imajo premajhno število ustreznih strokovnih kadrov. **Službe socialnega varstva imajo tu velike probleme, ker primanjkuje sredstev za plačevanje habilitacije otrok.** Obstoja sicer uredba, po kateri imajo otroci zavarovancev pravico do poklicne rehabilitacije s strani socialnega zavarovanja, če izpolnjujejo določene pogoje. Od 137 kategoriziranih otrok sprejema le stodeset otrok zakoniti otroški dodatek, vendar je zaradi neživljenjske uredbe pravico do usposabljanja s strani socialnega zavarovanja dobilo le 12 otrok. Največ otrok se šola v Posebni šoli v Velenju, to je 77, nadalje v Zavodu »Ivanke Uranjekove« v Celju 5, v Zavodu za usposabljanje slepe mladine v Ljubljani 2, v Zavodu za usposabljanje slepe mladine v Škofji Loki 1, v Zavodu za gluho mladino v Ljubljani 4, v Zavodu za usposabljanje telesno prizadete mladine v Kamniku 1 in v Dornavi 3. Organiziranega varstva je torej deležno 93 otrok, v oskrbi staršev jih je 39, 3 pa jih je že zaposlenih po končani habilitaciji.

Komisija za kategorizacijo otrok je organizirana pri Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Celju v njej pa so tudi strokovnjaki iz velenjske občine. Zavod za rehabilitacijo invalidov v Celju je bazenski center za rehabilitacijo invalidov za vse občine bivšega celjskega okraja. V Zavodu se usposabljajo predvsem težji odrasli invalidi, zavod pa organizira po predhodnem testiranju, to je po temeljiti analizi preostalih duševnih in telesnih zmožnosti, tudi poklicno rehabilitacijo invalidov v rednih delovnih organizacijah. V Velenju skoraj ni večje delovne organizacije, kjer niso usposobili že kakšnega invalida. V letošnjem letu bo zavod praznoval 10-letnico svoje ustanovitve, k temu praznovanju se bo pa pridružil še en velik dogodek in sicer otvoritev novih delavniških prostorov za rehabilitacijo invalidov. S tem bo zavod pridobil nove možnosti za usposabljanje invalidnih oseb. Dosedanje delavnice so bile neprimerne, nehigienske, pretesne, temne, vlažne in med sabo močno dislocirane. Delovni pogoji v teh delavnicah so bili težji kot v drugih delovnih organizacijah. Invalidi se bodo odslej usposabljali v novih zračnih in svetlih prostorih, kjer bo tudi nekaj nove opreme.

Za izgradnjo novih delavnic je bilo potrebnih 280.000.000 S-dinarjev, ki so jih prispevali predvsem republiški skladi in zavodi za zaposlovanje delavcev. V letu 1965 je tudi Zavod za zaposlovanje delavcev v Velenju prispeval za izgradnjo Zavoda za rehabilitacijo invalidov v Celju 5.000.000 S-dinarjev.

S tem pa problemi Zavoda za rehabilitacijo invalidov v Celju še vedno niso rešeni. Zaradi velikih težav pri financiranju poklicnega usposabljanja invalidnih oseb, se mora zavod čedalje bolj vzdrževati z lastno proizvodnjo in s tem odmika proti svoji volji od svoje osnovne dejavnosti, kljub jasnim stališčem, ki jih je republiška skupščina Slovenije že večkrat zavzela do poklicne rehabilitacije invalidnih oseb in do bazenskih centrov.

Zaradi teh problemov je bila imenovana posebna republiška komisija, ki proučuje probleme financiranja rehabilitacije invalidnih oseb v Sloveniji in je pričakovati, da bosta še v letošnjem letu izvršni svet Slovenije in Republiška skupščina obravnavala njeno poročilo.

PIONIRJI NAM PIŠEJO

LETOVANJE NA STENJAKU

Kakor lani smo tudi letos Velenjčani letovali na otoku Stenjaku.

Pionirji iz Velenja in okolice smo bili razdeljeni v dve skupini. Prva skupina je odpotovala iz Velenja 30. junija 1966. Na otoku nas je sprejel tovariš upravnik. Razdelili so nas v dvanajst skupin in vsaka skupina je dobila svoje ime. Na otok so prišli letovat tudi pionirji iz Šoštanja, Topolšice, Pake in drugih krajev velenjske občine.

Otok Stenjak je brionski otok blizu Pule in ga obdajajo drugi njemu podobni otoki. Ime je dobil po velikih navpičnih stenah. Otok je poraščen z nizkimi drevesi in nizkim grmičevjem.

Z otoka je odpeljala vsak dan barka, katero je vodil Barba. Barba je priskrbel hrano v Puli, poleg tega pa je prinesel težko pričakovano pošto.

Na otoku sta dva domova in graščina, v kateri so prenočišča. Razvedrili smo se ob nogometu, namiznem tenisu, kegljanju. Za najmanjše pa je bil tobogan in gugalnice. Kopali smo se lahko okoli otoka, najlepše pa je bilo pred domom Triglav. Vsak dom ima svoje ime. To so: Triglav, Krvavec, Planica.

Zjutraj nas je prebudila piščalka, ki je naznanjala umivanje, jutranjo telovadbo ter zajtrk. Po zajtrku smo imeli posteljanje postelj in pospravljanje sob, katere je potem ocenila komisija. Na vrsti je bilo kopanje, po kosilu pa počivanje. Na dan smo dobili pet obrokov hrane, ki je bila dobra in obilna.

Ob večerih smo plesali kola in gledali dia-filme. Umivali smo se po navadi v morju, ker na otoku primanjkuje sladke vode. Na otok je prišel tudi plavalni učitelj, ki je vsak dan dvakrat ali celo trikrat učil vsako skupino plavanja.

Ob koncu letovanja smo priredili tekmovanja v plavanju, šahiranju in prireditev »Pokaži kaj znaš«. Štirinajst dni na Stenjaku je hitro minilo in kar žal nam je bilo, da nismo mogli ostati na tem lepem otoku dlje časa.

Anica Gašper, Velenje

Naše lepe počitnice

Po dolgi vožnji smo prispeli do morja. Po nas je prišel Barba s svojo barko. Odpeljal nas je na otok Stenjak. Otroci smo imeli Barbo radi. Vsak dan se je peljal s svojo barko v Pulo po hrano. Na otoku Stenjaku smo imeli plavalnega učitelja in tovarišice. Kuharice moram posebej pohvaliti. Dobro so nam kuhale. Vsak otrok je imel svojo posteljo. Otok Stenjak je zelo majhen. Na otoku Stenjaku je zelo čista voda. Umivali smo se v morju. Imeli smo zelo lepo, lepo vreme. Spat smo hodili ob osmih zvečer. Prej pa smo še gledali filme. Bili smo tudi na gradu. Videli smo vrt, na katerem so se še videle grede. Popoldan smo hodili spat za dve uri. Na morju bi bila rada ostala do konca počitnic.

Baja Ambrožič, Velenje

Naveza na Grossglocknerju

V času od 1. do 7. avgusta se je mudila na področju Grossglocknerja (3797 m) odprava Saleškega alpinističnega odseka, ki pa zaradi slabega vremena ni povsem uspela saj so se vzpeli v megli in slabem vremenu samo na vrh. Peter Ficko, Franc Novak, Dušan Kukovec, Marjan Pusovnik, Francka Štiglic, Herman Pergovnik in Jože Melanšek so odšli z namenom, da preplezajo nekatere smeri v ledeniških razmerah. Tam so nameravali bivati 10 dni. Vendar, kot mnogim drugim navezam, je tudi njim slabo vreme prekrižalo dobro pripravljeni načrt in se je samo naveza Pergovnik—Melanšek skupno z Zdenko in Ivanom Gröglom iz Radelj povzpela na vrh Grossglocknerja. Ostali so namero opustili in se vrnili domov.

kupujte kvalitetno pohištvo na

POTROŠNIŠKI kredit

SLOVENLJALES

KREDIT ODOBRAVA POSLOVALNICA V CELJU, ZIDANŠKOVA 15 VSAK DAN, RAZEN SOBOTE POPOLDNE OD 7. DO 10. URE, OB PETKIH PA TUDI NA RUDNIKU VELENJE OD 14. DO 15. URE V OBRAČUNSKEM ODDELKU PRI TOVARIŠICI ŠTEFKI ROGAN.

...dogodki doma

INTERVJU DR. VLADIMIRJA BAKARIĆA

Politični sekretar CK ZK Hrvatske dr. Vladimir Bakarić je odgovarjal na vprašanja novinarjev beograjske »Borbe«. Dejal je, da je dal IV. plenum CK ZKJ pobudo za sklicanje izrednega kongresa ZKJ. To pa zaradi obsežnosti problemov, ki so se pojavili zadnje čase. Definirala naj bi se vloga ZKJ v našem družbenem sistemu, postavlja se vprašanje, če je ZKJ vodilna in vodeča sila ali organ samoupravljanja. Razrešiti bi bilo potrebno tudi nekatera vprašanja glede na odnose s tujino. Sem sodi predvsem kreditiranje in investiranje tujega kapitala.

VEČJA MENJAVA S FRANCIJO

Naš izvoz v Francijo se je v prvem polletju letošnjega leta povečal glede na enako lanskoletno obdobje za 75 odstotkov. Ta razvoj utrjuje upanje, da se bo jugoslovansko francosko gospodarsko sodelovanje tudi v prihodnje uspešno razvijalo. To pa je vsekakor posledica dobrih jugoslovansko-francoskih odnosov na vseh področjih.

TITOVA BRZOJAVKA SUKARNU

Ob obletnici razglasitve indonezijske neodvisnosti je predsednik republike Josip Broz-Tito poslal indonezijskemu predsedniku Sukarnu brzojavko. V njej želi Indoneziji nadaljnji napredek, obenem pa tudi poudarja željo po sodelovanju med narodi Jugoslavije in Indonezije.

SPREMEMBE ZAKONA O SREDSTVIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ

Zvezni sekretariat za finance pripravlja spremembe zakona o sredstvih gospodarskih organizacij, saj ta marsikje ne ustreza več. Cela vrsta sprememb naj bi omogočila opustiti nepotrebno kontrolo poslovanja podjetij s tem pa bi bile tudi zmanjšane pristojnosti službe družbenega knjigovodstva.

INFORMATIVNI URADI ZA NAŠE DELAVCE V AVSTRIJI

V nekaterih avstrijskih mestih so tamkajšnji sindikati organizirali informativne centre za naše delavce. Delavci v Avstriji lahko v njih dobijo informacije s področja delovnih razmerij in varstva svojih pravic na delovnih mestih.

MENJAVA Z DEŽELAMI EGS

V prvem polletju letošnjega leta se je obseg menjave z deželami evropskega skupnega trga povečal za dobrih 24 odstotkov. Dežele tega področja so že nekaj časa najpomembnejši zunanji-trgovinski partner Jugoslavije. V tem času smo izvozili v dežele članice EGS za 162 milijonov dolarjev blaga. Ugoden letošnji rezultat je vsekakor posledica gospodarske reforme. Po vključitvi Jugoslavije v GATT pa naj bi se po predvidevanjih ta izvoz še povečal, saj je znano, da marsikdaj naši izvozniki na tem področju niso mogli konkurirati zaradi diskriminatorskih carin.

MENJAVA S TUJINO

V zvezni gospodarski zbornici so se začeli sestanki svetov panog gospodarstva o reguliranju menjave s tujino v sklopu novega zunanje trgovinskega režima. Ta temelji na zakonu o deviznem poslovanju. Vsekakor pa bodo največ govorili o liberalizaciji uvoza.

NERODNEŽ

Žena je ležala v postelji in prosila moža, da ji skuha čaj. Mož odide v kuhinjo, išče in išče, in ker ne uspe, zavpije ženi, da ga ne najde.

»Neroda!« zavrešči žena. »Čaj je na kuhinjski polici, v škatli od kakava, na kateri piše sol«.

NA SODIŠČU

— Obtoženi, ali ste že bili kdaj kaznovani?

— Sem, tovariš sodnik.

— In zakaj?

— Z glavo sem udarjal ob zid.

— To pa vendar ni kaznivo.

— Seveda ne, toda glava ni bila moja.

NE PRENESE

— To je obupno! Zamisli, ljubi, da ima soseda prav takšen klobuk kot jaz. Zdi se mi, da bo ceneje, če mi kupiš novega, kot da se znova selimo.

Zlati lističi

ZA ZAUSTAVLJANJE KRVAVITVE

Ameriški znanstveniki so pred nedavnim izpopolnili tehniko uporabe izredno tankih lističev zlata za zdravljenje poškodovanih žil in drugih delov telesa. Ta izredno enostavna tehnika bo posebej zanimiva za zaustavljanje krvavitev pri operacijah, kar je še vedno problem. Osnova nove tehnike je v tem, da se naelektreni zlati lističi za stalno prisesajo na poškodovani del. Prednost je torej v tem, da lahko operacijo nadaljujemo, ne da bi se bali nevarnega zgoščevanja krvi.

SREČANJA

Zanimivo je njegovo življenje. Kje ni bil in kaj ni delal? V hudih časih si je moral tudi s harmoniko pomagati. Domačin je tovariš Razim, rodil se je na Konovem. Najprej se je zaposlil v rudniku, kasneje v tovarni usnja Šoštanj. Bil je med organizatorji »štrajka« leta 1935.

Tistih časov se spominja nekako z lahkoto in veseljem.

Kranjc Jože-Razim

Pripoveduje o godbi, petju, vidi se, da je tovariš Kranjc rad vesel, nasmešek je del njegovega obraza. Toda kmalu je izgubil delo. V tistih časih pač ni bil zaželjen, saj so ga vsi imeli za »rdečega«. S harmoniko je prevandral Slovenijo končno pa odšel v Srbijo. Delal je v rudniku, bil muzikant, sodeloval v pevskem zboru. Toda končno ga je ljubezen do domačega kraja pripeljala zopet nazaj v Šoštanj. Toda za take kot je bil tovariš Kranjc takrat še vedno ni bilo dela. Odšel je v Avstrijo, tu je opravljal najtežja dela.

Avstrije pa se spominja še posebno rad, saj je tu spoznal svojo življenjsko sopotnico tovarišico Marto. V tem času je začel delati tudi za OF. Vodil je trojko v kateri je bila tudi tovarišica Marta. Končno pa se je odzval klicu slovenskega ljudstva in leta 1943 odšel v partizane. Pot ga je pripeljala v Loški bataljon. Ti časi so bili posebno hudi za tovarišico Marto, saj se je morala spopasti z nezaupanjem ljudi. Takrat ni znala besedice slovensko, zrasla je v nemški sredini in marsikomu se je zdelo čudno, da je odšla v partizane. Z nasmeškom ponavlja prve besede, slovenske besede, ki se jih je takrat naučila. Kuharju je rekla, vedno, dajte za oba. Pot ju je nato vodila na Dolenjsko, kjer sta se priključila Tomšičevi brigadi, začenja se njuno življenje s XIV. divizijo. Bilo je hudo, lačni so bili včasih, toda vse je še šlo dokler sta bila skupaj. Zato tovarišica Marta pravi, da je bilo najhuje takrat, ko sta bila z možem ločena. Rekli so ji, da je padel. Toda vseskozi je v njej tlelo upanje, da se bo vrnil. Vrnil se je in nato ni več odšel.

Tovariš Razim se spominja Kajuhove smrti. Nekaj trenutkov preden so ga zadele okupatorjeve krogle je še delil z njim zadnji obrok hrane.

Zanimivo pripovedujeta tovarišica Marta in tovariš Razim, njuni spomini se prepletajo, včasih govorita oba obenem. Danes sta upokojenca. Opazujeta življenje okrog sebe, nič jima ne uide. Včasih je tovariš Razim hud na ljudi. Velikokrat so preveč lahkomiselni. Danes mečejo kruh vstran, bel, namazan, včasih nam je koruzni več pomenil. Posebno mladi ne vedo, kaj imajo. Mladini je lepo. Med vojno smo bili veseli nemških letakov, ki so nas vabili k predaji, saj smo vanje zavijali listje, pa je bila cigareta.

Večkrat se v pogovor vključi tudi tovarišica Marta, v njenem govoru se čuti sled nemščine. Vendar je pri nas našla svoj drugi dom in srečna je med ljudmi s katerimi živi in s katerimi se je borila za svobodo. Pravi, da je včasih v Velenju dolg čas, vse premalo prireditev je, posebno kulturnih. Imamo lep kulturni dom, ki pa je največkrat prazen. Pri obeh se vidi, da je njuna zveza prikaljena v borbi v tistih časih, ko ni bilo časa za ljubezen. Lepo je to njuno skupno življenje.

in po svetu...

Indonezija je dežela nasprotij, dežela stare kulture, ki izhaja že iz predzgodovinskih časov. Jawa domovina javanskega človeka, ki je živel več kot pred pet tisoč leti, Borneo, tretji otok po velikosti na svetu, romantična obala, sončna Sumatra, vse to je Indonezija. Vse to in veliko več. Dežela spada med najbolj zaostale na svetu, dohodek na prebivalca je med najmanjšimi. Istočasno pa je Indonezija tudi dežela velikih možnosti.

Zaradi velikega bogastva, so se od nekdaj evropske velesile borile za oblast v deželi. Pred drugo svetovno vojno so bili gospodarji Nizozemci. V razvoj dežele so vlagali desetkrat manj kot so pridobili. V času druge svetovne vojne so Indonezijo zasedli Japonci. Začenja se boj Indonezijskega ljudstva izpod kolonialnega jarma. Dr. Ahmedu Sukarnu je uspelo med okupacijo organizirati enotno ljudsko fronto. Končno so Indonezijci pod njegovim Hatovim vodstvom leta 1945 oklicali svobodno Indonezijsko republiko. Vendar pa ta ni bila mednarodno priznana, saj nizozemski in drug tuj kapital še zdaleč ni mislil na umik. Križali so se interesi vseh velikih sil, pa tudi Indonezijci niso bili enotni. Dolgo se ni vedelo »kdo pije, kdo plača«.

Nizozemci so s terorjem silili indonezijsko ljudstvo poslušnosti. Vendar je bila takrat na ustih vseh indonezijcev beseda merdeka — svoboda. Na pritisk OZN in drugih faktorjev je Nizozemska pristala na pogajanja. Na Haaški konferenci je bil dosežen sporazum, seveda pa na škodo mlade republike. Indonezija je ostala brez Irjana, ki pa je postal nekaj let kasneje jabolko spora. Končno je bila proglašena leta 1950 indonezijska neodvisnost. Indonezija je postala 60. članica OZN. Vendar še ni bilo miru v državi. Začel se je boj z notranjimi sovražniki. Ti so pod vplivom tujih sil hoteli razbiti enotnost indonezijskega ljudstva. Začela se je krepiti tudi komunistična partija Indonezije, ki je vodila prokitajsko politiko. Pod pritiskom partije je postajala do tedaj izvenblokovska in miroljubna politika, vedno bolj napadalna in podobna Kitajski. Končno so komunisti poskušali narediti tudi državni udar, ki pa jim zaradi upora armade ni uspela. Zaradi stalnih trenj se že itak slab gospodarski položaj še poslabšal. Armada je prevzela oblast. Od tedaj ima tudi vodilno vlogo v indonezijskem notranjem političnem življenju. Neomejena moč predsednika Sukarna je začela pešati. Izgleda, da je Sukarno na oblasti samo še zaradi velikih zaslug pri gradititvi države in priljubljenosti med ljudstvom. Indonezija zopet stopa na pot miroljubnejše zunanje politike. Novi politični veljaki najavljajo vrnitev Indonezije v OZN iz katere je izstopila zaradi konfrontacije z Malezijo. Vendar se v zadnjem času tudi odnosi na tem področju boljšajo in jih lahko smatramo po zadnjem sporazumu urejene. Os Džakarta—Peking se je že zlomila. Izvršna oblast v deželi je sedaj v rokah prvega ministra generala Suharta. Ta najavlja protiimperialistično in protikomunistično politiko. Nov proces pa naj bi se začel v gospodarskem življenju države, saj je danes dežela na robu gospodarskega propada.

INDONEZIJA

Po vsem tem pa ne smemo misliti, da je zvezda Sukarna že zašla. To je potrdil s svojim govorom ob obletnici indonezijske neodvisnosti. Izjavil je, da se Indonezija še ne namerava tako hitro vrniti v OZN in da konfrontacija z Malezijo še ni končana. Vidimo, da upi v miroljubnejši in treznejši politiki Indonezije niso bili povsem utemeljeni. S svojim govorom je Sukarno povzročil še večjo negotovost. Obsojajo ga tudi v Indoneziji, kar pa je gotovo najmanj pričakoval. Indonezijska tiskovna agencija Antara označuje govor kot provokacijo indonezijskega ljudstva. Vse kar lahko rečemo o položaju v Indoneziji je znan izrek »vemo, da nič ne vemo«.

KONEC

S POTI PO GRČIJI

pišejo: Tože Novak, Tože Ruprecht in Borut Korun

Hoditi po jutranjem hladu je bilo prijetno in skoraj nam je postalo žal, da smo opustili vzpon na »goro pesnikov« na Parnas. Toda sedaj je bil že daleč na zahodu, toda kljub temu še ogromen velikan, ki se je vzdigoval iz ravnine.

Avtocesta je bila ravna, kot bi jo potegnil z ravnilom. »Kdo bo le tu ustavil« smo se spraševali, ko so pa avtomobili kar švigali mimo nas. Vendar naprej nismo šli, saj bi morali hoditi nekaj kilometrov daleč, da bi prišli na bolj pripraven kraj. »Kar bo, pa bo« smo rekli ter se zleknili kraj ceste, eden pa je šel poskusit srečo. Treba je bilo malo dalj časa čakati, šlo pa je le. Do Soluna je bilo še kakih štiri sto kilometrov in kazalo je, da bomo še ta večer tam. »To bo prehitro« smo odločili. Nekje na polovici poti med Thermopilami in krajem Ag. Konstantinos smo naprosili šoferja, da je ustavil. Bil je nekoliko začuden, da hočemo ostati tu, kjer je bil povrhu vsega še neobljuden kraj. Nam pa je bilo ravno to všeč. Ta del obale je bil zares lep in sklenili smo, da se bomo ostanek dneva kopali. Daleč naokoli ni bilo nikjer nobenega kopalca, saj sredi septembra tudi v Grčiji ni več vroče. Tudi mi smo bili bolj na suhem kot v vodi. Ko se je sonce spustilo za gorato Evbejo smo se počasi spravili k počitku. Prijatelja sta si naredila ležišče iz borovih vej, jaz pa sem si postlal s suho morsko travo, pri tem pa sem čisto pozabil na plimo. Ko sem se ponoči zbudil sem ves začuden gledal, kaj me je preneslo tik k vodi. Dovolj bi bilo stegniti roko, pa bi si lahko zmočil prste. Na srečo plima naprej ni rasla in sem lahko spet zaspal.

Naslednji dan smo končno prišli v Solun, lahko pa bi še dlje v — Jugoslavijo. Zjutraj nam je namreč ustavil prazen avtobus katerega cilj je bila Ljubljana. Poleg šoferja je bila še stewardesa, ki nam je povedala, da gredo v Slovenijo po skupino angleških turistov. Če hočete lahko greste z nami, nas je povabila. Mi smo se kar spogledali in požirali sline, pri tem pa žalostno ugotovili, da moramo iti še v Solun, ker smo tam pustili nekaj naše prtljage. »Sicer pa je dovolj, če pridemo do Soluna«, smo se tolažili, saj je to dovolj dolga pot. Na križišču, kjer se odcepi cesta v Jugoslavijo smo se poslovili in stewardesa nam je že po jugoslovansko zaklicala »do viđenja«, kot bi vedela, da se bomo v Ljubljani še res srečali.

Sedaj nam ni preostalo drugega, kot vgrizniti v kislo jabolko, kot se to reče. Šli smo na lokalni avtobus,

ANTON INGOLIČ

Črni labirinti

ROMAN V NADALJEVANJIH

83

Od pohištva sta ostala le dva polomljena stola, na prvem je bilo naloženo Klepovo, na drugem njeno perilo, ob oknu in ob nasprotni steni sta na tleh ležali žimnici. Ančkina je bila pogrnjena, Klepova pokrita z oguljeno odejo. Obleka je visela po žebljih, ki jih je Ančka včeraj na hitro in brez reda zabila v zid; v kotu pri peči sta stali druga na drugi dve veliki pleteni košari, na vrhu pa nekoliko manjši leseni kovček, tisti s katerim je Klep pred skoraj enaindvajsetimi leti prišel na Francosko. Na vso to revščino je lilo popoldansko sonce v dveh širokih pramenih. Stopila je k steni ob oknu, a tam ni bilo več ogledala, na kavlju je visel njen temnomodri zimski plašč, ki ji ga je Klep kupil preteklo zimo. Pobegnila je nazaj v kuhinjo. Tu je bilo nekaj več pohištva, pravzaprav vse razen kredence; na stolih in na mizi je bila zložena posoda in še po tleh so stali večji in manjši lonci ter zavitki. Le gajbica z grlicama, ki sta brezskrbno grulili, je visela na svojem mestu ob oknu. Stopila je k njima. »Kaj naj napravim?« je vprašala polglasno. Grlici se nista menili za njeno vprašanje, še dalje sta se prestopali na gugajoči se palčki in zadovoljno grulili. Z vzdihom je vrgla pogled okoli sebe in se spustila na zaboj za premog, ko je prej postavila z njega posodo na štedilnik. Bolj in bolj je spoznavala, da mora najti odgovor na vprašanje, ki jo je mučilo že od zgodnjega jutra, ko se je zaklenila pred Klepom v sobo, predvsem pa od tedaj, ko je sredi popoldneva zaprla za seboj vežna vrata velike hiše, v kateri je stanoval Jozef. Pravzaprav je bilo neumno, da je šla v tisto hišo, je spoznala. Toda takoj potem, ko so se na ulici izgubili Klepovi koraki, so ji začele prihajati v misli Jozefove vroče besede, kakor tudi prošnje in obljube iz obeh pisem, ki jih je dobila potem, ko jo je zaman vabil na sestanek. Odtlej ga je videla samo enkrat, na motorju, mimogrede, toda sprva je še često mislila nanj, čeprav je odločno zavračala takšne misli. Toda zadnji čas, ko se je končno vsa posvetila pripravam za vrnitev, ko se je ob večerih vračala s Klepom utrujena z dela, ko se je že videla gospodinjo na Bukovcu in z avtomobilom na belih cestah, je pozabila na Jozefa in njegove vroče objeme. Po Klepovem odhodu pa je vse to nenadoma oživelo v njej. Jozef! Seveda, Jozef! K njemu pojde!

Pražnje se je oblekla in odšla. A ni ga bilo doma.

»Je že dolgo, kar je odšel?« je vprašala gospo

84

Pernot kljub njenemu ocenjujočemu in prezirljivemu nasmehu.

»Ni minilo četrt ure,« je odvrnila gospa Pernot, počakala malo, vtem si je ogledala Ančko od nog do glave, potem pa rezko zaključila, »kadar ni sam pozno vstaja. To menda veste, madam?«

Zares je bila neumnost, velika neumnost! Da bi Jozef več kot mesec dni zdržal brez ženske! In sploh: kaj ji hoče Jozef? Resno ni mislil z njo. Tudi ona ne. Kaj naj torej stori?

Naj odide s Stankom, čeprav nima avtomobila, čeprav je na Bukovcu ne čaka nič drugega kot dolg čas, puščoba, osamljenost, podnevi in ponoči? Saj Stanko ne bo nikoli, kakor je bil, kameni prah se mu je pregloboko zažrl v pljuča in mu izpil vso moč. Ne, ne, vrnitev ne pride v poštev!

Pognala se je kvišku.

Naj odpotuje Stanko sam, ona pa ostane? Toda kako bo živel brez nje? Stanovanje bo morala izpraznitti, razen, če bi na hitro našla kakega sitnega vdovca, morala si bo poiskati podstrešno sobico in delo na separaciji; težkega dela in skrbi za vsakdanji kruh pa ni vajena.

Ni ravnala prav, da je Stanka tako ostro zavrnila. Toda bilo je že mimo polnoči, ko je še vedno čakala, kdaj bo zatrobilo pred hišo, potem pa pride pijan, povaljan, krvav, kot razbojnik, brez avtomobila in brez denarja. In še robanti. Komu ne bi zavrela kri?

Toda, jo je mahoma prešlo, ko je zagledala na mizi škatlo, v kateri je bil spravljen avtomobilček za Štefka, ali je sploh govoril resnico? Verjame, da je Mamelli ali kako se že piše tisti Italijan, dvignil ceno, tudi razume, da je Stanko, ko se je vrnil z avtobusom v Le Brieux, krenil h Gillesu, namesto da bi prišel domov. Tam se ga je pošteno nalezel in gotovo plačeval sosedom na levi in desni, vendar vsega denarja ni mogel zapraviti. Včeraj je bil navaden delavnik, tistih rojakov, ki odidejo s sobotnim transportom in so imeli danes zadnji šiht, gotovo ni bilo pri Gillesu, tistih nekaj pijancev, stalnih gostov, pa ni moglo zapraviti toliko denarja. Da bi denar zaigral? Kartal ni nikoli. Ženske? Kje neki! Kaj ga je le dražila z njimi! Razumljivo, da ga je prizadelo. Zato je povedal, kar ni bilo res. Neumnica, da mu je verjela! Gotovo ima še vedno toliko denarja, da lahko kupi manjši avtomobil. Za prvi čas bo dober, potem ga bosta prodala in si kupila boljšega. Najbolje je, da ga počaka. Ko se vrne s šihta, se bosta v miru pogovorila. Povedal ji bo, da tistega avtomobila sicer

85

nima, ona mu bo svetovala, naj kupi drugega, morda dvosedežnega in se bosta odpeljala, če ne jutri, pa čez nekaj dni.

Nekoliko pomirjena se je ozrla okoli sebe. Pogled ji je obstal na budilki. Štiri. Lahko bi že bil doma. Če sta se kdaj navsezgodaj sporekla, je tisti dan prišel prej kot po navadi; res, doma ni mnogo govoril, toda prišel je in ji ponudil priložnost za lepo besedo. Čemu ga danes ni?

Spet je odšla ven na prag.

Je že poletje? Kako toplo sonce! Na oni strani ulice so se v prahu igrali otroci.

»Linka, Linka!« je poklicala Marjetino hčerko. »Pokliči mater!«

Dekletce je steklo v stanovanje in se čez kratek čas pokazalo na pragu z materjo.

»Vaših še ni domov?« je Ančka vprašala Marjeto.

»Jih tudi ne pričakujem pred večerom. Veš, da obhajata likof. Gotovo tudi Klepa še ni, kaj?«

»Ni ga.«

Marjeta je pogledala vzdolž ulice.

»Kje ga imata?«

»Koga« je vprašala Ančka, čeprav je vedela po čem Marjeta vprašuje.

»No, avtomobil vendar!«

»Ni ga kupil,« je povedala Ančka; hotela se je umakniti v vežo, toda Marjeta je prihitela čez ulico.

»Sta le prišla k pameti! Rekla sem ti že, da bi si jaz za tisti denar kupila druge reči. Na Bukovcu vama bo marsikaj treba.«

»Sploh ne vem«, je rekla Ančka, kakor da hoče do kraja preizkusiti sebe, »če bom šla na Bukovec.«

»Kako?! Ne veš, če boš šla?« se je zavzela Marjeta.

»Res ne vem, kaj naj napravim.«

Marjeta je gledala Ančko, kakor da ne verjame njenim besedam; ko pa je videla, da se Ančka res kuja, je dejala razvneto: »Si pozabila kaj mi je pisala Murkova Neža? Klepova mati in Štefek sta prebelila hišo znotraj in zunaj, pa ne zaradi velike noči, marveč zaradi vajine vrnitve, o kateri se pogovarjata vsak dan. Klep včeraj popoldne niti z besedico ni omenil, da ne bi šla. »Ali«, se je jelo Marjeti nekaj svitati, »ni dobil na posodo dovolj denarja in ni kupil avtomobila? Zaradi tega torej ne maraš domov? Samo zaradi avtomobila si se odločila za vrnitev?«

Ob Marjetinem osuplem, malce pogorljivem pogledu je Ančka začutila, kako puhla in samovšečna je bila njena zahteva.

»Ne samo zaradi avtomobila«, se je izmotavala vsa rdeča v obraz, »zdelo se mi

86

je, da je prav za oba, če greva, zdaj pa...«

»O, kako rada bi šla tudi jaz!« je Marjeta nadaljevala s solzami v očeh. »Popustila sem, ker vem, da se Andrej pri nas ne bi mogel vživeti, prav zato je tudi Andrej opustil misel na vrnitev na Poljsko.« Obrisala si je oči. »A ti, da si še pomišljaš? Veš, da Klep ne bo šel domov brez tebe? In če ostane, ga bomo še pred jesenjo pokopali. Hočeš vzeti njegovo smrt na svojo dušo? Res ne veš, kakšno življenje te čaka na Bukovcu? Kaj avto, kaj vozarjenje po prašnih cestah, zlata vreden je Klepov dom sredi sadnega drevja, na najlepšem kraju na Bukovcu!« Ne da bi se zmenila za Ančko, je mimo nje stopila v kuhinjo. »Nimaš še pripravljeno? Ali naj ti pomagam?« Stopila je k praznemu zaboju. Vendar ni čakala na odgovor, pograbila je kup krožnikov in jih postavila v zaboj. »Prinesi cunje, da jih založim! Daj, daj!«

Ančka je brez obotavljanja odšla v sobo in prinesla nekaj starih oblek.

»Na, tu imaš!«

Seveda, kaj je naravnejšega kakor da pripravi vse potrebno za vrnitev.

Z mize je vzela kup manjših krožnikov. Ko jih je polagala v zaboj, se je srečala z Marjetinim pogledom. Obe hkrati sta se najprej zasmejali, potem pa so prišle solze v oči najprej Marjeti, potem še Ančki. Objeli sta se in zajokali, ne da bi prav vedeli čemu.

Ko je čez čas stopila v kuhinjo Linka, je Ančka snela gajbico z grlicama. »Stric Klep je rekel, da bosta gajbico z grlicama dobila vidva s Tinčkom, najbrž namesto bonbonov, ki vama jih ni mogel več nositi iz jame. Na, Linka, odnesi!«

Linka je vsa iz sebe segla po kletki, si jo nekaj trenutkov srečno ogledovala, potem pa planila na ulico, kričoč na ves glas: »Tinček, Tinček, dobila sva grlici!«

Kmalu potem so se zaslišali z ulice Obranovi glasovi. Ančka je stekla na ulico. »He, čujte, Obran«, je zaklicala Obranu, ki je na oni strani na ves glas nekaj razlagal sinu in zetu, »kje imate Stanka?«

Obran se je ustavil sredi besede.

»Kaj ni ga še domov?«

»Niste bili skupaj pri Gillesu?«

»Pogrešil je suknjo in skočil iz dvigala. Zgoraj ga nismo čakali, računali smo, da bo prišel h Gillesu, pa je šel, falot, drugam. Nič se ne boj, Ančka, pošteno bo potrdil zadnji šiht in prišel. Tudi mi smo ga, seveda bi ga lahko skupaj, zato bomo šli jutri že na tešče h Gillesu. Najprej se napijemo, potem pa sprav imo našo ropotijo v vagone!«

87

Tudi Vinko in Andrej sta rekla nekaj podobnega, potem so se začeli prerekati, kam naj gredo, ali k Obranu oziroma k Andreju ali k Vinku. Prišla je Marjeta, pomežknila Ančki, češ: danes bo še hudo z vsemi tremi, odhitela čez ulico in spravila moške v hišo. Ančka je počakala, da so zaprli vrata za seboj in se vrnila v stanovanje.

Drugo jutro je Ančko že zgodaj zbudilo trkanje na kuhinjska vrata. Naglo se je dvignila in opravila. Vendar ni šla takoj odpret, prepričana je namreč bila, da je zunaj Klep. Čakaj! Kar je preveč, je preveč! Potrkalo je še enkrat in potem je zaslišala glas, ki ni bil možev.

»Gospa Klep, odprite!«

Torej še huje: tako si se ga nalokal, da te je moral nekdo pripeljati. Ustavila se je sredi kuhinje. Posoda in druge manjše reči so bili že v zabojih, samo zabiti jih bo še treba. Se ni prenaglila?

»Nekaj imam za vas, gospa Klepova!« se je spet oglasilo iz veže.

V veži je stal visok fant, ki ga je že nekajkrat videla; v roki je držal moževo vrhnjo suknjo.

»Dobro jutro, gospa! Vaš mož je pozabil suknjo. Antek, s Klepom delam v izmeni,« je Antek dodal, ker je Ančka začudeno gledala njega in suknjo.

»Obran je vendar dejal, da je sam stopil po suknjo.«

»Ni ga bilo, zato sem jo vzel in prinesel. Prosim!«

»Hvala.« Ančka je vzela suknjo. »Bi kozarček žganja?« se je domislila, ko se je Antek začel poslavljati.

»Prosim!«

Položila je suknjo na zaboj za premog in natočila fantu kozarček žganja.

»Še enega?«

»Dober je. Prosim.«

Ančka je natočila.

»Klepa še ni bilo domov,« je povedala.

»Ej, to je likof!« se je zasmejal Antek. »Zdi se mi, da ga je začel obhajati že v jami.« Izpil je in vrnil Ančki kozarček. »Hvala, gospa, zelo dobro žganje. Obljubil je, da bova skupaj zvrnila nekaj čaš. Poiščem ga, da ga spomnim na oblojubo!«

»Povej mu, naj vendar pride domov!«

»Najprej potrdiva tovarištvo, potem ga šele pošljem domov k vam!«

»Reci mu, da sem že začela pripravljati za pot njegove in tudi svoje reči!« Odhitela je na prag in zaklicala za Antkom, ki je že bil na ulici. »Tudi svoje, mu povej!«

»Bom, bom! Srečno, gospa!«

Ančka se je zamišljena vrnila v kuhinjo. Je res samo likof?

---

ki nas je popeljal do Soluna. Mesto nas je pozdravilo kot star znanec. Novi so bili le plakati, ki so vabili na festival zabavne glasbe. Torej imajo tudi tu take festivale in ne le v deželi festivalov, v Jugoslaviji, smo ugotavljali. Na žalost nismo mogli ugotoviti, če so tudi tako kot pri nas »kvalitetni«. Naši prijatelji so nas prisrčno sprejeli in nam, kot

Piše: BORUT KORUN

bi brali naše misli takoj pripravili osvežujočo kopel. Po popoldanskem počitku smo se vsi skupaj odpravili v kino. Kot še po nekih drugih državah je tudi v Grčiji urejeno tako, da se vrstijo predstave nepretrgoma ena za drugo. Prideš kadar hočeš in greš kadar se naveličaš. Bolj nas pa je presenetilo nekaj drugega. Pri blagajni so naši znanci kupili poleg vstopnic tudi vrečke s sončničnim semenom. To smo potem z zobmi luščili, luščine pa pljuvali po tleh. To so delali vsi gledalci v dvorani in v odmoru smo lahko videli da so bila tla dobesedno nastlana z luščinami.

Drugo jutro je prišel čas odhoda. Vstali smo zgodaj, da bi še ujeli prvi brzovlak za Dunaj. Tako so vsaj trdili naši znanci, mi pa smo takoj ugotovili, da gre preko Jesenic v München. Posledice so bile neprijetne. Vlak je bil nabito poln delavcev, ki so šli v Nemčijo in počutil sem se kot sardina v konzervi. Vendar je gneča počasi ponehala in kot vedno se je še marsikje našel prostor.

Končno se je zaslišal glas napovedovalke iz zvočnika. »Vlak za Evropo« se je premaknil, množica ljudi, ki je prišla spremit svoje drage je vzvalovila, ljudje so mahali z rokami in klicali zadnje pozdrave. Mimo nas so švigale luči in napisi, že smo bili v predmestju in potem pa le še prazna ravnina. Jutranja zarja, ki je žarela na vzhodu je medlo osvetljevala speče mesto, ki je ostalo za nami in prostrana močvirja ob Vardarju skozi katera smo brzeli. Še en pogled in vse je skrito za ovinkom, vse je ostalo za nami. Vsi so molčali in tudi mi smo nemo zrli v prebujajočo se naravo, slišati je bilo le enakomerno drdranje vlaka, ki nam je pel poslovilno pesem.

MALI OGLASI

CENIK MALIH OGLASOV: vsak mali oglas do 10 besed je 6 novih dinarjev, vsaka nadaljnja beseda 1 novi dinar. Za naslov v uredništvu lista — pribitek 1 novi dinar.

PREKLICUJEM

- Veljavnost plačilnega kartončka RLV številka 369. Franc Sešel, Paka 36.
- Veljavnost zdravstvene izkaznice kmečkega zavarovanja številka 181151. Marija Krajnc, Šmartno ob Paki.

PRODAM

- Lepo polbaročno jedilnico iz kavkaškega oreha, model ročne izdelave. Naslov v uredništvu.

Za kmetovalce

Reja piščancev

Perutninarstvo je ena najmlajših panog živinorejske proizvodnje. Prednosti v proizvodnji perutnine so zlasti te-le:

1. hitro obračanje denarnih sredstev napram ostali živinorejski proizvodnji.
2. dobro izkoriščene krme,
3. možnost velike proizvodnje z ozirom na čas.

Pri reji piščancev — pohancev se vse bolj opušča ekstenziven in polintenziven način pitanja, vse bolj pa se uporablja tako zvani industrijski način pitanja, ki zagotavlja kontinuirano proizvodnjo mesa in so pri taki masovni proizvodnji stroški za proizvedeni kilogram mesa dosti nižji.

GRADNJA IN ADAPTACIJA STAVB ZA PERUTNINARSTVO TER OPREMA

Za industrijski način pitanja se v največji meri poslužujemo adaptacij neizkoriščenih stavb, ker novogradnja zahteva naenkrat prevelika vlaganja. Ker je treba gledati pitanje brojlerjev perspektivno, ni priporočljivo pri adaptacijah preveč varčevati. Ravno tako nas k pametnemu investiranju sili tudi sama rentabilnost proizvodnje.

Posamezne etaže (od tal do stropa) naj bodo od 1,8 do 2,3 m visoke, to pa zaradi boljšega zračenja. Okna naj zajemajo najmanj 8 do 10 % talne površine, vrata pa naj bodo zaradi lažje manipulacije 1,9 m visoka ter 1,00 m široka. Najbolj primerna naseljenost je 12 do 14 piščancev na m².

OPREMA:

1. Grelni element (centralna kurjava, infra žarnice).
2. Krmilniki (do štirinajstega dne krmilne plošče iz lesonita v velikosti 35 × 40 cm, ena plošča za 100 piščancev; pozneje cilindrični krmilniki za 40 kom. piščancev.
3. Napajalniki (polavtomatični glinasti, avtomatični pločevinasti in sicer: 1,0 — 1,5 cm napajalnikove dolžine za enega piščanca).

Računa se, da se za pitanje piščancev uporabi naslednje število delovnih ur:

500 kom. piščancev dnevno	1,5 delovne ure
1000 kom. piščancev dnevno	2,0 delovne ure
2000 kom. piščancev dnevno	3,0 delovne ure
5000 kom. piščancev dnevno	5,0 delovnih ur

Drugod v svetu se računa 12.000 piščancev na enega zaposlenega pri polni zaposlitvi odnosno 36.000 piščancev pri popolni avtomatizaciji. V tem času ni računan čas pa čiščenje prostora ter dezifenkacijo opreme za vsako partijo. Pri krmljenju je treba upoštevati tudi uporabo krme. Iz prikazane tabele je razvidna poraba krme po tednih na 100 piščancev:

1. teden	9 kg	dosežena teža v g na enega piščanca
2. teden	13 kg	145 g
3. teden	22,7 kg	
4. teden	34 kg	360 g
5. teden	36,3 kg	
6. teden	45,4 kg	675 g
7. teden	54,4 kg	
8. teden	63,5 kg	1030 g
9. teden	72,5 kg	
10. teden	77,1 kg	1460 g

PRIPRAVA PROSTORA IN OPREME

Zaradi sigurnosti pri funkcionalnosti prostora in opreme je potrebno, da je prostor pripravljen vsaj dva dni pred vselitvijo z ozirom na letni čas. Biti mora toplotno izoliran ter dana možnost ogrevanja, zračenja in osvetlitve prostora. V pitališču — hlevu nasteljemo z žagovino, in to ca. 15 cm na debelo v stlačenem stanju. Zaželena je žagovina mehkega lesa, v kolikor jo je mogoče dobiti (žagovina trdega lesa je kisla in ni tako priporočljiva). Na prostoru, ki je najbolj priročen, pripravimo grelni element — kokljo, ki je dvignjena za ca. 30 cm od tal in zagotavlja, merjeno pod njo na tleh 32° C temperature. Biti mora primerno dimenzionirana v odnosu na število vseljenih piščancev. V vsakem prostoru mora biti na razpolago toplomer, da se lahko kontrolira temperatura prostora ter grelnega elementa — koklje. Okrog ali pri grelnem elementu namestimo odgovarjajoče število krmilnih plošč in napajalnikov. Tako pripravljen prostor moramo 24 ur poprej ogreti da smo sigurni za ogrevanje, kar je važno za male piščance.

RAZSVETLJAVA:

Znano je, da kokoši v temi ne vidijo, vendar tudi premočna svetloba ni priporočljiva. Povzroči lahko kanibalizem ali kakšne druge anomalije. Osvetlitev naj bo — 1 — 2 W (3 lekse) na m², razporejena po celem prostoru. V modernih pitališčih imajo rdeče flourescenčne elemente. Poslužujejo se tudi tega, da je svetloba za čas dveh ur pojačana nato zopet oslabljena za dve uri na takšno stopnjo, da živali le še minimalno vidijo. To je v rabi le pri večjih pitališčih in za nas ne pride v poštev.

TEMPERATURA prostora je optimalna za brojlerje 16° C pod kokljo 32° C z blagim prehodom do 4. tedna na 20° C in nato na 16° C, kot je temperatura prostora. S prakso že po posluhu zaznamo, če je temperatura v pitališču normalna. Zaradi prenizkih temperatur nastopajo v pitališčih največkrat prehladi pri malih piščancih, v srednji dozorelosti pa pride do zadušitev večjega števila piščancev. To pa zaradi tega, ker se zaradi prenizke temperature živali stiskajo in na ta način manjše ali oslabele živali dušijo. Pogostoma spomladi ali v jeseni padci temperatur povzročajo vlažnost v hlevu, predvsem pa stelje. Temu se v teh primerih pridruži še obolenje po CRD (izgovori si ar di) nakar se kot sekundarno obolenje pridružijo še druge bolezni, zaradi katerih so pogini največji. Zelo pogost pojav CRD je v 50 dneh starosti. Pogine lahko do 20 ali 30 % živali, če pravočasno ne ukrepamo. V slučaju, da takšne obolele živali damo v prostor, kjer je optimalnim pogojem zadoščeno, se stanje takoj popravi, vendar najbolj obolele živali po navadi poginejo. Do nedavnega za to bolezen ni bilo zdravila, a danes jih imamo že več vrst, vendar so draga in niso redno na razpolago.

Zato, da se temu izognemu, je bolje, da ukrepamo proti temu takrat, ko je še čas in brez vsakega rizika. Glede temperatur mora biti dana možnost, da se v zimskih mesecih prostor ogreva in lahko zrači. Nasprotno temu je poleti večkrat potrebno prostor ohlajevati, da se preveč ne ogreje. V tem primeru živali mnogo pijejo in manj jedo, kar je za pitanje neugodno. Proti temu si pomagamo z navlaževanjem zraka. Vendar, če je zrak čist, kljub temu, da je nekoliko toplejši, uspeh pitanja ne izostane.

ZRAČENJE: je poleg krme eden od činiteljev, ki najbolj vplivajo na rast in uspeh pitanja. Znano je, da izkoristijo piščanci iz vzdihnjenega zraka 10 krat več kisika kot pa sesalci. Zato pri pitanju ali vzreji piščancev polagamo takšen poudarek na zračenje.

Zračenje dosežemo lahko prirodno z dušniki ali pa umetno z ventilatorji. Pozimi je hitro kroženje zraka lahko doseči, ker so velike temperaturne razlike (20 — 40° C). Poleti ko se temperature dvignejo na 20 — 25° C v senci, je ugodno zračenje brez ventilatorja nemogoče. To velja predvsem za prostore, ki niso bili grajeni za pitanje, temveč le preurejeni za to, pri tem pa niso bile dane možnosti totalne preureditve prostora. V takih primerih je nižje temperature brez navlaževalcev zraka skoro nemogoče doseči. Dosežemo pa lahko vsaj svež zrak, ki je velikega pomena za živali. Posredno zračenje vpliva tudi na stanje vlage v prostoru, kar je pri zračenju tudi velikega pomena. Piščanec v drugi polovici pitanja izloči dnevno 80 — 100 g vode. Od tega je gre ena tretjina v zrak, drugi dve tretjini pa v blato, v stelju. V primeru, da imamo prostor dimenzij 7 × 10 m, se v tem času izloči dnevno 80 — 100 litrov vode ali v 10 dneh 800 — 1000 litrov. Iz tega se vidi velika potreba po zračenju. V primeru, da je zračenje slabo se začne nabirati kondenčna voda po stenah in stropu, a ta vlaga se zasičuje še z amonijakom in drugimi plini, ki se vežejo z vodo. Opisano stanje hleva — pitališča je v velikih primerih vzrok izbruhov bolezni in obolenj, ki slabijo uspeh pitanja. Iz primerjave potreb zraka med odraslimi kokoši in piščanci — 500 m³/GVŽ : 2000/GVŽ se nam nazorno pokaže izrecna potreba čistega zraka za mlade rastoče živali.

VLAGA:

Za ugodno počutje živali je 65 — 70 % vlažnost zraka potrebna. V slučaju, da je zrak presuh, tega navlažujemo z navlaževalci zraka ali drugimi priročnimi sredstvi, kot so navlaževanje sten z nahrbtno škropilnico, obešanjem vlažnih tkanin v prostor in podobno. V takih primerih si živali kljujejo perje, kar posredno vodi do kanibalizma. To se vedno pojavlja takrat, kadar v pitališču nekaj ni v redu. Nasprotno pa odvečno vlago odpravljamo s povečanim zračenjem in ogrevanjem prostora. Pri močni vlažnosti zraka moramo posebno paziti, da ne pride do nenadnih prepihov, katerih se izogibamo v kar se da največji meri.

VODA:

V prvih dneh pitanja dajemo piščancem vodo v manjših napajalnikih ter jo menjujemo ali dolivamo 4 krat na dan. Živali ne marajo tople ali prestane vode. Ravno tako škodljiva je premrzla studenčnica. Kasneje, ko so živali večje, dajemo vodo v večje napajalnike, pretočne žlebove ali avtomatične napajalnike, ki nam olajšajo veliko dela. Žlebasti napajalniki se morajo vsakih nekaj dni očistiti, da se v vodi ne nabere preveč umazanije. Posebno važno je, da z napajalniki krijemo potrebe in da je voda *vedno* na razpolago. Če ni vode, živali ne jedo. Posledica je slabša povprečna teža in slabši izkoristek krme, kar se pri ekonomiki pitanja hitro odrazi.

KRMA: je sestavljena iz raznih komponent z dodatkom vitaminov, antibiotikov, kokcidiostatov, antioksidantov in drugega. Izdeluje se po različnih receptih za vsako vrsto perutnine posebej. Za brojlerje izdelujemo *BRO-starter*. Ta služi za prehrano od prvega do približno štiridesetega dne. V tem času poje piščanec 1,60 kg krme. V nadaljnjem času pitanja dajemo krmo *BRO-finišer*. Ta je kalorično močnejši in malo slabši na beljakovinah. Krmimo ga od takrat naprej, ko je bil krmljen BRO-starter. Prehod z ene krme na drugo ne sme biti nenaden temveč postopen, tako da je stres pri živali čim manjši. Zato krmimo tri dni mešano obe krmili in sicer: prvi dan eno tretjino finišerja, dve tretjini starterja, drugi dan dve tretjini finišerja in eno tretjino starterja, tretji dan sam finišer. Na ta način je prehod najmanj občuten in pitanja ne moti.

Krma mora biti lepo vskladiščena, dvignjena od tal in na zračnem, hladnem prostoru.

Piščance vseljujemo v topel, predhodno ogret prostor. Grelni element — koklja mora obvezno dajati dovolj toplote. Hrano jim posipljemo na krmilne plošče vsake tri ure podnevi. Vodo jim dajemo na razpolago sprva v malih napajalkah in jo dolivamo ali izmenjujemo tri do štiri krat na dan. Vsakokrat, ko dosipljemo krmo, kontroliramo temperaturo koklje in prostora in vpišemo v evidenčni list, na katerega vpisujemo tudi pogine in porabo krme skozi vso dobo pitanja. Toploto pod grelnim elementom prilagajamo potrebam do 4. tedna, nakar se kontrolira samo še temperatura prostora. Ko so piščanci stari 5 — 6 dni, jim povečamo prostor gibanja in jih začnemo privajati na hranjenje iz cilindričnih krmilnikov. Za vsakih 100 kom. dodamo še en cilindrični krmilnik, ki ga po potrebi vkopljemo nekoliko v steljo, tako da se piščanci lahko hranijo iz tal. Ko vidimo, da piščanci že redno ter lepo jedo iz krmilnikov, odstranimo krmilne plošče in krmimo piščance v nadalje samo še iz krmilnikov. Važno je čim hitrejše privajanje s plošč na krmilnike zaradi razsipa in degradacije krme. Privajanje s plošč na krmilnike traja približno od 6. do 14. dne ko plošče popolnoma odstranimo. Po 14. dnevu ali že tudi prej pričnemo privajati živali, da pijejo iz žlebastih ali avtomatičnih napajalnikov. Prehod z enih na druge mora biti postopen. V nadaljnjem toku pitanja potresamo in polnimo krmilnike 5 krat na dan tako, da je žleb krmilnikov vedno do ene tretjine napolnjen. S tem se izognemo raztresu, a obenem pospešimo konsumacijo hrane. S tem, da krmilnike večkrat potresamo, vzdramimo in privabimo živali k jedi. V toku pitanja je treba polagati posebno pažnjo na to, da so izpolnjeni vsi predhodno našteti in obravnani pogoji. Že, če en pogoj izpustimo ali zanemarimo, nam uspeh pitanja pade, s tem pa se zniža tudi dohodek.

ODDAJA PIŠČANCEV:

Za odpremo pitanih piščancev se poslužujemo gajbic, izdelanih v ta namen. Prostor, v katerem so piščanci, zatemnimo in pustimo brlečo plavo luč, pri kateri piščanci ne vidijo, nam pa je omogočeno nemoteno delo. Za lovljenje lahko izoliramo, če je to potrebno, ca. 50 živali na manjšem prostoru in jih napolnimo v gajbice. V vsaki roki se lahko nosi za noge po 5 živali, ki jih tisti ki jih lovi, podaja drugim, ki jih polnijo v gajbice, v roke. Živali se spuščajo v gajbice, kjer jih nekdo šteje in kontrolira polnjenje. Pri tem je paziti, da gajbice niso preveč polne, ker lahko pride do zadušitve, in to v veliki meri, če je nestrokovno naloženo — polnjeno. Zato pazljivost tudi pri tem delu!

ČIŠČENJE IN DEZINFEKCIJA *PROSTORA:*

Ko smo živali oddali, je potrebno čim hitreje prostor očistiti. Krmo, ki je ostala v krmilnikih, iz teh izpraznimo in shranimo. To krmo pokrmimo živalim naslednje partije, in to v zadnjih dneh pitanja. Prostor se očisti stelje, gnoja in prahu, na kar je najbolje ves prostor prebeliti z apnom.

To najhitreje storimo z nahrbtno škropilnico. Tla in ostalo opremo operemo in razkužimo z 2 % lužno raztopino. Prostor je potrebno ves čas čiščenja dobro zračiti, posebno takrat, če belimo z apnom (sprošča se amonijak). Ko je prostor očiščen pripravimo steljo in potrebno opremo za male piščance naslednje partije.

(Nadaljevanje prihodnjič)

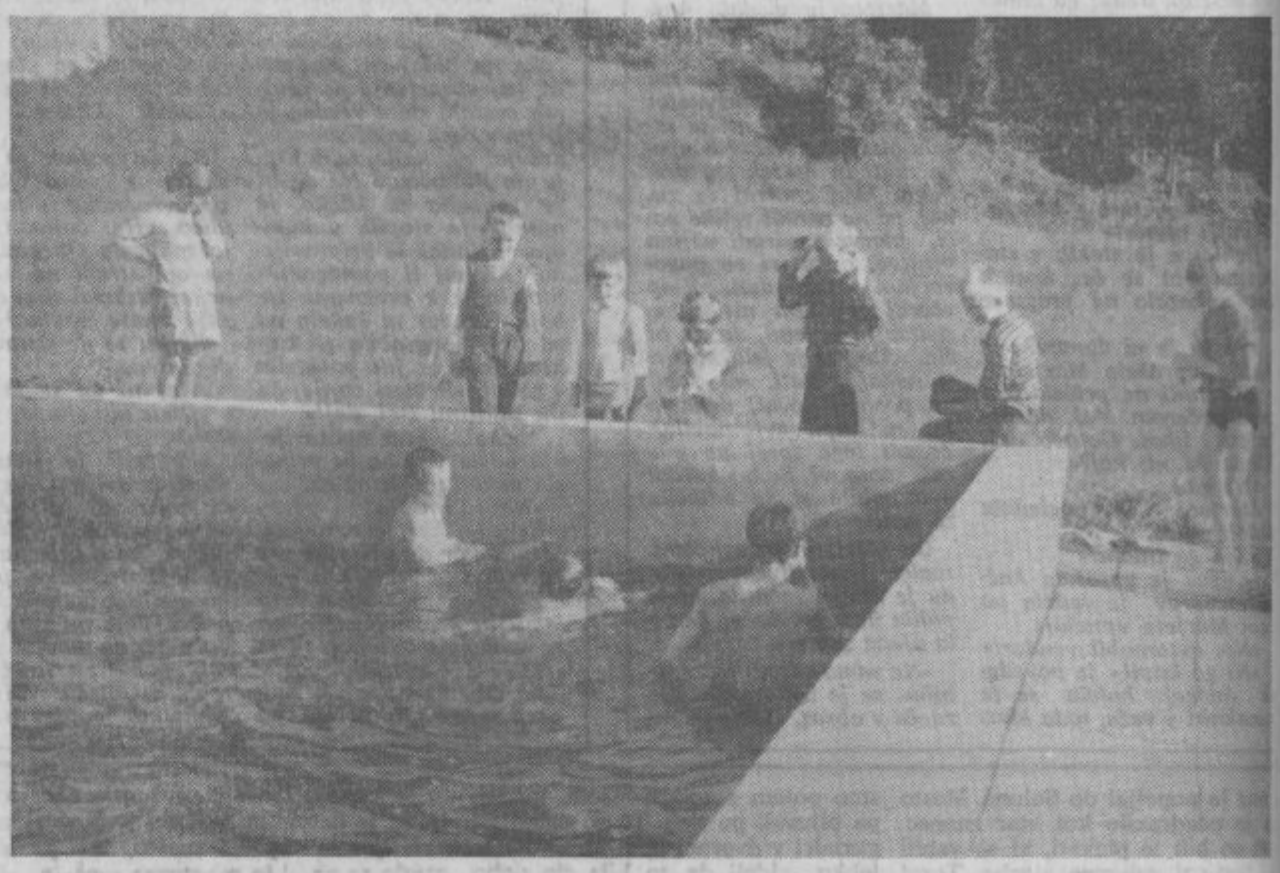

Kdo bi verjel, da imajo v hribovski vasici Zavodnjah nad Šoštanjem betonski kopalni bazen. Kadar bodo kopališča v nižini prepolna, pojdite na kopanje v Zavodnje.

(Nadaljevanje s 1. strani)

dohodkov po zaključnem računu za to leto.

5. Nadomestilo osebnega dohodka za prve tri dni zadržanosti od dela med začasno nezmožnostjo ali zaradi nege obolelega družinskega člana se izplačuje v breme osebnih dohodkov delovne organizacije, ne pa več v breme sredstev skladov socialnega zavarovanja. Višino tega nadomestila morajo delovne in druge organizacije določiti s splošnimi akti. Ta obveznost bo stimulirala delovne in druge organizacije za izdajo preventivnih in drugih ukrepov za zmanjšanje števila obolenj oziroma začasnih zadržanosti od dela.

Računa se, da se bo s temi ukrepi potrošnja sredstev za zdravstveno zavarovanje nekoliko omejila, vendar so v perspektivi predvidene še nadaljnje spremembe veljavnih predpisov o zdravstvenem zavarovanju, ki bodo še bolj vplivale na racionalno porabo sredstev socialnega zavarovanja sploh, še posebej pa sredstev za zdravstveno zavarovanje.

dopisujte V NAŠ LIST

šport šport šport šport

MALI JUBILEJ VELIKIH PRIZADEVANJ

LETOS JE MINILO PET LET ODKAR SE JE ZAČELA NAČRTNA VZGOJA KOTALKARJEV V VELENJU. TEDAJ JE BIL USTANOVLJEN KOTALKARSKI KLUB V OK VIRU TVD »PARTIZAN-RUDAR«. ZAČETEK JE BIL KOT POVSOD TEŽAK, POSEBNO PA NOVEMU KLUBU, SAJ JE KOTALKANJE ZELO ZAHTEVNA SPORTNA ZVRST.

V klubu niso imeli trenerjev ali starejših tekmovalcev, ki bi mlajšim posredovali izkušnje. Lahko rečemo, da so se vsi tekmovalci, trenerji in funkcionarji učili obenem. Za nas danes še bolj čudi ogromen napredek kluba, saj so nekateri tekmovalci dosegli ali pa presegli kvaliteto ostalih jugoslovanskih klubov. Vendar pa je bila tradicija tega športa v Ljubljani, Zagrebu in drugje velika, zato je uspeh Velenjčanov še večji. Kdo bi si mislil, da bodo nekoč velenjski pionirji in mladinci zmogli kaj takega, kar smo videli pred petimi leti na revijah ljubljanskih klubov. Priznati moramo, da na začetku marsikdo ni mislil, da bo šel razvoj takšno pot. Menili smo, da je kotalkanje muha enodnevnica. Danes pa lahko ugotovimo, da so kotalkarji najboljši športniki Velenja. Vse te uspehe lahko pripisujemo največ tovarišu predsedniku kluba Hinku Dermolu, tovarišici Grošenakovi in Fišerjevi. Ti entuziasti so s svojim amaterskim delom vzgojili kader odličnih športnikov. Obenem lahko poudarimo, da mladi ljudi v klubu niso vzgajali samo na športnem področju ampak tudi drugje. V ilustracijo naj navedemo samo podatek, da v klubu ni tekmovalca s slabimi ocenami v šoli. Za razliko od ostalih športnikov v Velenju, pa lahko ugotovimo, da kotalkarjev nikoli niso trle resnejše finančne težave. Ne smemo mimo iti, da so vsa sredstva dobili z dotacijami. Marsikak dinar so zaslužili sami, predvsem z organizacijo revij. Znano je tudi, da vsi odgovorni forumi klubu radi pomagajo, saj vidijo, da gre denar v prave roke.

Danes po petih letih je glavni namen kluba, da vzgoji kader kvalitetnih tekmovalcev. Ne zanemarjajo tudi množičnosti, saj vsako leto organizirajo kotalkarske šole. Žal pa zaradi zelo napornega treniranja veliko nadarjenih tekmovalcev odpade, ostanejo najvztrajnejši in najbolj kvalitetni. S tako politiko je klub dosegel, da nekateri tekmovalci danes sodijo v vrh jugoslovanskega kotalkanja. Imena kot so: FRANCI BLATNIK, NANI VOVK, SLAVKO KURENT, JEVŠENAKOVA, BOŽIČKOVA, TOTERJEVA, FIŠERJEVA, DERMOLOVA poznajo danes vsi simpatizerji kotalkanja pri nas, nekatere pa že tudi v tujini.

Poglavje zase so tudi notranji odnosi v klubu. Kotalkarji živijo kot velika družina in so pri tem lahko vzor marsikateremu športnemu kolektivu. Zato je vedno močnejša želja po zgraditvi klubskih prostorov, kjer bi se kotalkarji zadrževali, ko ne tekmujejo ali trenirajo.

Danes smo na kotalkarje vsi Velenjčani ponosni. Potrudimo se, da bomo lahko še bolj, saj vidimo, da so se sredstva naložena v to športno panogo bogato obrestovala. Ugotavljamo, da odnos nekaterih forumov, predvsem kotalkarske zveze Slovenije do Velenjčanov ni najboljši, lahko pa bi ga imenovali tudi mačehovski.

Naveze Šaleškega alpinističnega odseka po uspelem vzponu na vrhu Štajerske rinke.

Foto: Peter Podvratnik

Pionirsko plavalno tekmovanje v Šoštanju

Po zgraditvi bazena v Šoštanju je oživela tudi plavalna dejavnost. Največ po zaslugi tovarišice Cvernove. 16. avgusta so priredili dvoboj s pionirsko vrsto Radencev. Rezultat dvoboja je bil 102:34 za goste. Videlo se je, da ti že dalj časa resno trenirajo. Sodelovalo je 38 tekmovalcev. V vseh disciplinah so zmagali gostje. Vendar je med domačini nekaj nadarjenih plavalcev, ki bodo lahko z resnim delom dosegli še lepe uspehe.

ROKOMET

Partizan Šoštanj 18
Celje 16

Partizan Šoštanj: Kokot, Kac Štefan 5, Kac Roman 1, Kočevar 1, Kortnik, Kemperle 1, Stvarnik 2, Buhik, Brišnik, Aljančič 4, Hribernik 4.

Celje: Presinger, Marković, Krelj, 1, Goršič Tone 2, Goršič Janez 1, Telič 2, Snedič 1, Povalej 2, Koren 1, Džakić 4, Marković.

V pripravah za prvenstvo je moštvo Šoštanja sprejelo v goste novega nemega ligaša Celje. Marsikdo je pričakoval pravo »kanonado« golov. Vendar pa so gostje s svojo počasno in netočno igro razočarali nad 300 gledalcev. Slabo igro Celjanov lahko pripisujemo zelo ostremu treningu. Toda domačini so jo zaigrali res zelo dobro in so bili vse skozi enakovreden nasprotnik nominalnemu moštvu gostov. V hitrih akcijah so večkrat popolnoma zmedli goste, najboljši igralec na igrišču Kac Štefan pa je večkrat prisilil nasprotnikovega vratarja, s svojimi topovskimi streli k predaji. Igra je bila vseskozi enakovredna, zmagala pa je bolj borbena ekipa Šoštanja. Domači igralci so se nam na tem srečanju pokazali v precej boljši luči kot v tekmi z velenjskim »Rudarjem« pred časom. S tako igro bo šoštanjski Partizan vsekakor kandidat za najvišja mesta v Štajerski ligi, morda pa celo za vstop v slovensko ligo.

ŠALEŠKI RUDAR

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VELENJE

Lastnik in izdajatelj: Občinski odbor SZDL Velenje — Urejuje uredniški odbor: Ivan Fijavž, Franjo Kljun, Franc Lesnik, Maks Medved, Ljuban Naraks, Milan Šterban, Jože Tekavec, Maruša Trampuš, Alojz Zavolovšek in Rudi Zevart — List izhaja vsak drugi četrtek — Posamezna številka stane 30 novih par ali 30 starih dinarjev — Letna naročnina 7 novih dinarjev in 50 novih par ali 750 starih dinarjev, polletna naročnina 3 nove dinarje in 75 novih par ali 375 starih dinarjev

Naročnina se plača vnaprej na tekoči račun: 5074-8-369 pri SDK, ekspozitura Šoštanj — Naslov uredništva: SALEŠKI RUDAR, Velenje, Titov trg 2, poštni predal 89, telefon 8-50-87 — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tisk in kliši: GP Celjski tisk Celje.

Halo, kdo tam?

Poglejte Mico. Čisto simpatično dekle v drugi polovici dvajsetih let je, toda telefoniranje — s tem ima pa res preglavice; se pravi, ne toliko ona, kolikor tisti na drugi strani žice.

Mica najprej zjutraj iz pisarne telefonira prijateljici Rozi, znanki Reziki in teti Romani, potlej pa zavrti še eno številko. Iz slušalke pravi glas: Prosim?

Mica: Halo, kdo tam?

Mica: Ampak kdo je vendar tam?

...

...

Mica: Kaj, podjetje za popravilo železniških vagonov tam? Jaz iščem Kemofarmacijo. Ni to številka ...?«

...

Mica: Aha, torej je nekaj narobe, že prav (obrne, zasuče drugo številko). Kemofarmacija?

...

Mica: Ni mogoče! Ni to številka ... (Mica v tretje zasuče številko.)

...

Mica: Kaj, meteorološka postaja? To je pa že pošastno!

In tako naprej. Tako mineva Mici delovni dan, telefonskim naročnikom, ki jih res čisto nehote ujame, pa potrpljenje.

Ta zgodbica nas uči marsikaj, kar zadeva vljudnost ob črni ali beli slušalki.

1. Tisti, ki telefonira, se je dolžan prvi predstaviti. Če je šlo za Mico, bi lahko predstavila svoje podjetje: »Tu Sadje in sočivje, računovodstvo«. Včasih je potrebno povedati tudi kar takoj svoje ime: »Tu Sadje in sočivje, računovodkinja Počivavškova.« Seveda ni treba posebej poudarjati svojih funkcij, npr.: »Jaka Smodlaka, namestnik šefa skladišča podjetja ‚kolo'« — to je le redkokdaj potrebno.

2. V zasebnih pogovorih moramo še zlasti paziti na predstavljanje. Če kličemo znančevo domačo številko, se sicer lahko prepričamo, ali smo dobili pravo zvezo, vendar ne z nemogočim vprašanjem: »Halo, kdo tam?« Lahko se kvečjemu prepričate: »Je tam stanovanje Novakovih?« Če je vaše ime Novakovim znano, potlej nadaljujte: »Tu Milan, z Mileno bi rad govoril.« Če pa pri Novakovih še niste dober znanec, boste morali pač s priimkom na dan, po potrebi tudi s kakim dodatnim pojasnilom: »Tu Milan Podobnik, Milenin kolega s fakultete ...« Tako boste prihranili Novakovim nekaj dvomov o vaši kulturnosti, Mileni pa ne ravno prijetne odgovore na vprašanje pri večerji: »Kdo pa je tisti, ki te je popoldan klical? Ali se ne zna predstaviti?«

3. Pri službenih razgovorih je nameščenec klicane ustanove dolžan povedati: »Tu ustanova ta in ta.« Po navadi opravi to telefonist v centrali, v manjših podjetjih z eno telefonsko linijo pa bo to storila najbrž tajnica. Če imate doma telefon, dvignite slušalko in rečete samo: »Halo« ali bolje: »Prosim?«

4. Če ste zavrteli napačno številko z neznancem na drugi strani žice nikdar ni potrebno začeti debate o zanesljivosti telefonskih zvez v drugi polovici dvajsetega stoletja, marveč samo recite: »Oprostite, pomota.«

Posebno poglavje so privatni pogovori prek službenega telefona. Najbrž še ni nihče izračunal, koliko stanejo družbo privatna zaupljivost, ponedeljske debate o nogometnih rezultatih prejšnjega dne, rezervacije vstopnic in še cela rešeta drugih telefonskih privatnih opravil prek »državnega« telefona. In ker smo ljudje radovedni, hkrati pa tudi gluhi nismo, nas bo nekoliko motilo, če bo kolega zraven nas pel četrt ure pesmi v prozi, polne čustveno obarvanih namigov na doživetja prejšnjega dne ...

Bili bi pusti asketi, če bi se zavzemali za popolno prepoved privatnih telefonskih pomenkov med delovnim časom. Včasih »res« moraš telefonirati. Hčerka je zbolela. Prišel je stric iz Amerike. Zanima te, ali so ti v servisu na drugem koncu mesta že popravili radioaparat. Še nekaj primerov je, ki pa ne izpodbijajo ugotovitve, da je pri nas od sedmih do dveh preveč privatnih telefonad.

Telefoniranje zahteva nekatere sposobnosti in pripomočke:

1. Pazljivo sukanje številk. 2. Seznanjenost z načinom, kako je urejen telefonski imenik. (Številke, ki jih pogosto potrebujete, si izpišite in nalepite listek na karton). 3. Papir in svinčnik ali drugo pisalo. 4. Zlasti če gre za (drage) medkrajevne ali celo mednarodne pogovore, si bomo vse, kar imamo povedati, vnaprej zapisali, vsaj glavne točke in podatke. 5. Pri beleženju ali sporočanju neznanih ali zamotanih imen uporabljamo opisno abecedo: na primer Grčar — Gorica, Reka, Čačak, Avala, Reka. 6. Jasno govorjenje: ne kričite, pa tudi ne šepetajte.

Iz telefonske govorilnice kličite samo eno številko, če vidite, da pred vrati stoje ljudje, ki bi radi telefonirali. Med pogovorom ne rišite po telefonskem imeniku ali po stenah govorilnice. Vedite, tudi drugi bi radi telefonirali, zato »visite« predolgo na telefonski žici.

POKALNA NOGOMETNA TEKMA

Partizan Šoštanj : Maribor 0:3

V pokalni nog. tekmi so igralci Maribora včeraj premagali domači Partizan s 3:0 (0:0). Lahko rečemo, da je doseženi rezultat uspeh za Šoštanjčane. Razmerje golov pa bi lahko bilo za domačine ugodnejše, če bi bili malo bolj prisebni v zaključnih akcijah. Od standardnih igralcev sta pri Mariboru manjkala le Vabič in Marković, zato je uspeh domačih še večji. Domača ekipa je ugajala predvsem zaradi velike borbenosti, posebno pa se je izkazal vratar Kac. Sodil je Blekač iz Velenja z manjšimi napakami.

Reševanje stanovanjske problematike borcev NOV

Skupščina občine Velenje je na seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti dne 7. junija 1966 obravnavala med drugim tudi stanovanjsko problematiko borcev NOV. Občinska skupščina je ugotovila, da so delovne organizacije doslej to problematiko v večini primerov zadovoljivo reševale in da je prav po njihovi zaslugi bilo v zadnjem obdobju rešeno nekaj izredno perečih stanovanjskih problemov. To problematiko je za borce NOV, ki niso zaposleni, reševala občinska skupščina, ki je doslej vložila znatna sredstva za nakup stanovanj za te udeležence naše narodno osvobodilne borbe. Kljub vsem prizadevanjem pa je še mnogo borcev NOV, ki živijo v neprimernih stanovanjskih razmerah. Njihova zahteva, da je dvajset let po osvoboditvi skrajni čas za rešitev njihovih stanovanjskih problemov, je popolnoma upravičena. Za rešitev njihovih stanovanjskih vprašanj smo vsi odgovorni, zlasti pa so za to odgovorne delovne organizacije, kjer so taki borci NOV zaposleni.

Zaradi navedenega občinska skupščina po sklepu svoje poprej navedene seje

PRIPOROČA

vsem delovnim organizacijam na območju občine Velenje, da bi izdelale analizo, kateri izmed pri njih zaposlenih borcev NOV še nimajo primernega stanovanja in da bi takim borcem v svojih pravilnikih o dodeljevanju stanovanj oziroma v pravilnikih o dajanju kreditov za stanovanjsko izgradnjo iz skladov skupne porabe, zagotovile določeno prednost pri obravnavanju njihovih zahtev za dodelitev stanovanja ali kredita za gradnjo lastne stanovanjske hiše. Delovne organizacije naj zagotovijo, da noben borec NOV ne bo uveljavil pravice do pokojnine prej, dokler ne bo na kakršen koli način rešen njegov stanovanjski problem.

Občinska skupščina predlaga, da bi delovne organizacije to priporočilo obravnavale na sejah svojih organov upravljanja in prosi, da bi ga ti organi pri vodenju svoje konkretne stanovanjske politike dosledno upoštevali.

SADNI SOKOVI V ZDRAVNIKOVI PRAKSI

Med raznovrstnimi shranki naše sadne industrije imajo sadni soki najvažnejše mesto. Sodobna dognanja so ugotovila, da imajo sadni soki trajno vrednost: osvežujočo, hranilno in zdravilno .Vzemimo n. pr.: jabolčni sok. Kaj vsebuje? Vode 85 %, sadnega sladkorja 10 %, sadne kisline 0,8 % ,česlove kisline 0,1 %, eterična olja, razne vitamine in fermente.

Največ je vode, vendar je to naravna voda sadu, ki je prijetnega okusa in brez bolezenskih klic.

Sadni sladkor je zelo lahko prebavljiv in gre neposredno v kri. Zato je najprimernejše živilo za slabokrvne ljudi, posebno za otroke. Otroci radi uživajo razne slaščice, zlasti bonbone. Vemo, da izdelujejo bonbone iz nenaravnega in kemično očiščenega sladkorja, ki povzroča, če ga uživamo često in v večjih količinah, gnitje zobovja zaradi svojega kvarnega učinka na zobni kamen. Dognano je, da sadni sladkor tega učinka nima! Zato naj otroci uživajo čim več sadja ali sadnih sokov in manj ali nič bonbonov. Naše otroške zobne ambulante bi bile kaj kmalu močno razbremenjene!

Sadna kislina povzroča tek, vpliva osvežujoče, poživlja prebavo in vzpodbuja želodčne in črevesne živce; ugodno vpliva na delo celic in organov.

Česlova kislina steza, krepi in raztaplja sluz, zvišuje sprejemljivost celic za krepilne snovi, s čemer pospešuje rast in množitev telesnih celic, kar je izrednega pomena za naše telo. Mineralne snovi je sadje črpalo v dobi svoje rasti in zorenja neposredno iz zemlje. Te snovi so zelo važne za našo prehrano in zdravje, ker so sestavno gradivo naših telesnih celic. To so: kalij, kalcij, natrij, fosfor, magnezij in žveplo. Kalcij in fosfor gradita naše kosti in zobe. Kalij krepi naše telesne celice proti okužbi. Kalcij in kalij vežeta in odpravljata škodljive kisline, ki nastanejo pri prebavi hrane, kakor n. pr .mlečno in scalnično kislino. S tem pospešita lažje in redno izločanje. Železo igra važno vlogo v prehrani, ker je glavna sestavina krvnega barvila hemoglobina. Samo sadje in rastline vsebujejo za prehrano in zdravje potrebne snovi v taki obliki in v takih spojinah, ki jih naše telo lahko in koristno sprejme. Številni zdravniki svetovnega slovesa priznavajo in poudarjajo, da je sadje s svojimi naravnimi soki nekaj docela drugega kakor razni kemični izdelki, ki jih izdelujemo iz sadja v laboratorijih umetno in šele potem, ko razrušimo naravne spojine v sadju. Tudi njihov učinek je docela drugačen!

Znano je, da je jod izredno potreben ščitnim žlezam. Če jim ne dovajamo dovolj joda se, povečajo in dobimo golšo (kroč). Jod dobimo v peščišču in pečkah sadja, čeprav le v manjših količinah. Sodobni sadni mlini razkosajo tudi peščišča in celo pečke, tako da je zajeta v sadnih sokih tudi ta za naše telo tako važna rudninska snov.

Aromatične snovi so eterična olja in esterjeve spojine, ki dajejo sadju in sadnim sokom značilen vonj in okus. Te snovi vplivajo na prehrano in vzbujajo tek.

Vitamini pospešujejo rast, delovanje žlez in krepijo naravne obrambne sile telesa. V jabolkah jih ni toliko kakor v kutinah, črnem ribezu, paradižniku in rumenem korenju.

Pomanjkanje vitaminov v hrani ima kvarne posledice za naše zdravje. Nastopijo razne bolezni, ki jih poznamo pod imeni avitaminoze, n. pr. bolezni očesne rožnice, bolezni živcev, skorbut, angleška bolezen ali rahitida in še druge. Vitamini so tedaj neobhodno potrebni za prehrano in naše zdravje. Najnovejše raziskovanje vitaminov je to nesporno dokazalo!

Sadni soki vsebujejo, kakor vidimo, najvažnejše činitelje moderne prehrane: sladkor, beljakovine in rudninske snovi.

Italijanska znanstvenika Cerutti in Ottavi sta dognala, da je teh dejavnikov več v sadnih sokih kot n. pr. v materinem ali kravjem mleku. Sestavila sta zanimivo razpredelnico, v kateri sta pokazala primerjavo sadnega soka in materinega oziroma kravjega mleka. Za osnovo sta vzela grozdni sok. (glej razpredelnico)

Ali ni ta razpredelnica najzgovornejši dokaz, da je nepokipeli grozdni sok najpopolnejša zdravilna hrana. Imenovali bi jo lahko »sadno mleko«. Nuditi to čudovito pijačo našemu delovnemu človeku v zadostnih količinah, pomeni, dajati mu najcenejše zdravilo za obnovo moči v izčrpanem telesu!

Slične sestave so tudi soki iz hrušk, robidnic ,bezga, ribizla, šipka, borovnic, višenj, češenj in malin.

Iz njune primerjalne razpredelnice sledi, da vsebuje:

	Grozdni sok %	Materino mleko %	Kravje mleko %
vode	75 —85	85 —98	85 —87
sladkorja	12 —22	4,4— 7,8	4,4— 4,8
beljakovin	1,2— 1,5	0,7— 3,7	0,7— 3,2
maščob	—	1,4— 6,8	1,4— 3,5
rud. snovi	1,5— 1,8	0,2— 0,6	0,2— 0,7

Redki so bolniki, ki ne bi smeli uživati sadja ali sadnih sokov. Nasprotno! Vsaj en dan v tednu naj bi bolnik užival le sadje ali sadne sokove. Na takšen »postni dan« naj zaužije bolnik izključno le 1—1½ kg sadja ali 1—1½ litra sadnega soka. Takšni redni postni dnevi imajo na bolnikovo stanje posebno ugoden učinek. V čem je ta učinek? Vemo, da prebava vsake hrane zelo bremeni želodec in črevo. Ti organi potrebujejo počitek. Ravno sadni postni dnevi so najidealnejša razbremenitev teh organov. Na postni dan zaužije bolnik le okoli 600 kalorij ,v drugih nepostnih dneh pa okoli 2000 kalorij. Prebavni organi so za najmanj eno tretjino razbremenjeni. Vrhu tega vemo, da je izgorevanje beljakovin v našem telesu tesno povezano z brezhibnim delovanjem jeter. Prav tako vemo, da je končni proizvod tega izgorevalnega procesa beljakovin sečna kislina, ki jo izločamo preko ledvic. Kakor smo videli, so sadni sokovi razmeroma revni na beljakovinah. Sadje ali sadni soki ne vsebujejo kuhinjske soli, medtem ko vsebuje normalna hrana do 20 g kuhinjske soli, ki otežuje krvni obtok in delovanje ledvic. Mineralne snovi v sadnih sokovih napravijo vrhu tega v telesu nastalo (sečno) mlečno in fosforno kislino za neškodljivo ter poskrbe, da jo izločimo. Da vse to v nemajhni meri razbremenjuje srce in ledvice, ni treba še posebej poudarjati ali dokazovati.

Koristna uporaba sadnih postnih dni je več kakor očitna, pri nekaterih boleznih pa celo neobhodno potrebna .Naštejmo jih nekaj!

Pri vnetju ledvic predpiše zdravnik brezpogojno dietično hrano brez soli. Pred tem so predpisovali strogo mlečno hrano. Težava je bila v tem, da je bolnik tako hrano odklonil, ker bolnik, ki boluje na vnetju ledvic, že tako in tako nima teka. Tek je celo padel pri mlečni hrani. Znatne težave so se pokazale tudi pri predpisovanju zelenjavne hrane, pripravljene brez soli. Neprimerno lažje pridobiš bolnika za uživanje sadnih sokov, ki nanj blagodejno učinkujejo in kaj kmalu povzročijo izločitev odvišnih tekočin v bolnikovem telesu, pač zaradi svojih naravnih sestavin.

Hudo vnetje ledvic nastopa samo zase ali pa kot sobolezen pri vročičnih infekcijskih boleznih. Pri teh boleznih je vselej pereče vprašanje hrane in utešitev žeje. Zopet so sadni sokovi tisto sredstvo, ki ga lahko uporabimo za utešitev žeje in istočasno kot hranilo.

Med take vročične bolezni štejemo pljučnico. So zdravniki, ki hranijo bolnike, obolele za pljučnico, izključno s sadnimi soki in beležijo odlične uspehe. Zakaj? Pljučnica je bolezen, ki terja vse bolnikove telesne sile v borbi zoper uničenje povzročiteljev okužbe, tako da mu ne preostajajo še za prebavno delo. Zato bolnik nima teka ,zato odklanja skoraj vsako hrano, zlasti hrano, ki je slana in bogata z beljakovinami in maščobo. V kakšni zmoti so nekatere naše skrbne mamice, ki hočejo za vsako ceno svojemu otroku, ki je zbolel na pljučnici, vsiliti vsaj nekaj žlic goveje juhe ali mehko kuhano jajce, češ, da bo odpornejši .Ne vedo, da dosežejo s tem le nasproten učinek! Že itak šibke odporne sile bolnika obremene s težko hrano beljakovin! Takemu bolniku prijajo le sadni soki, zlasti sok iz bezga, borovnic ali jabolk. Naravni sladkor prebavi bolnik brez vsake obremenitve prebavnih organov in mu krepi srce; sadna kislina mu osvežuje ustno nebo in odstranjuje iz ustne votline neprijeten okus .Sadni soki poživijo krvni obtok. Bolnik se počuti bolje, vročina pade in kaj kmalu je bolnik izven nevarnosti.

Protin, revmatizem, sladkorna bolezen, bolezni jeter in srca, živcev in želodca so bolezni, pri katerih lahko koristno uporabljamo sadne soke kot zdravilo ,vendar vselej po zdravnikovi odredbi. Naša domovina je bogata z vsakovrstnim sadjem. Naša sadna industrija je v stanju predelati ogromne količine sadja v trajne sadne shranke, se pravi, v sadne soke, in jih nuditi našemu ljudstvu kot osvežujočo, hranilno in zdravilno sredstvo. Zato menim, da ni prav, da je ravno to področje — uporaba sadnih sokov v zdravilne svrhe — v slovenski zdravstveni literaturi tako skopo ali celo nič obdelano. Nujno je, da posvetimo temu področju in s tem povezanimi problemi, ki so izraziti problemi naše zdravstvene politike, v bodoče več in globljo pažnjo. Imejmo občutek, da se lotimo s tem stvari, ki gre v prid skupnosti in ki je dokajšen doprinos k utrditvi zdravja našega delovnega človeka in s tem domovine same.

Sic!

V OSNOVNO ŠOLO S ŠESTIMI LETI?

Najbistvenejše spremembe v osnovnem šolstvu so se dogodile 1958. leta z reformo. Spremenil se je učni program in s tem vred organizacija življenja in dela v šoli.

Že takrat pa je bilo jasno, da je reforma dolgotrajen proces — pravzaprav trajen — kajti šola se mora nenehno prilagajati družbi, znanosti in sodobnemu življenju.

Trenutno smo spet pred novimi predlogi: vpis otrok v prvi razred osnovne šole s 6 leti, možnost, da republike in komune dopolnjujejo učni program s svojimi specifičnostmi, organizacija celodnevnega življenja otrok v šoli in drugo.

Vpis v šolo s 6 leti je poseben problem, ki ima številne utemeljitve za in proti. Po sedanjih predpisih vpisujejo v šolo otroke, ki v koledarskem letu dopolnijo sedem let in le v izjemnih primerih otroke s šest in pol leti. Predlogi, ki govore za vpis s šestimi leti, izhajajo s stališč, da otroci dandanes hitreje dozorevajo, da bi čimpreje lahko stopili v življenje ali bili pripravljeni za delo, kar je v skladu s težnjo za podaljšanjem človekovih delovnih let.

Čeprav so nekateri dokazi utemeljeni, vendar ni enotnosti glede ranega vpisa otrok, zato nikakor ne more biti obveza, temveč le pogojna možnost, ki terja predhodno preizkušnjo vsakega otroka, katera naj pokaže ali bo otrok sposoben slediti pouku ali ne.

Predpisane fotografije za nove osebne izkaznice, potna dovoljenja za inozemstvo in za vse ostale potrebe, strokovno, lepo in hitro izdela

Foto PAJK Velenje

Vsi, ki še nimate potrebnih fotografij, si jih priskrbite čimprej, ker bodo pristojni organi že v kratkem izdajali nove osebne izkaznice.

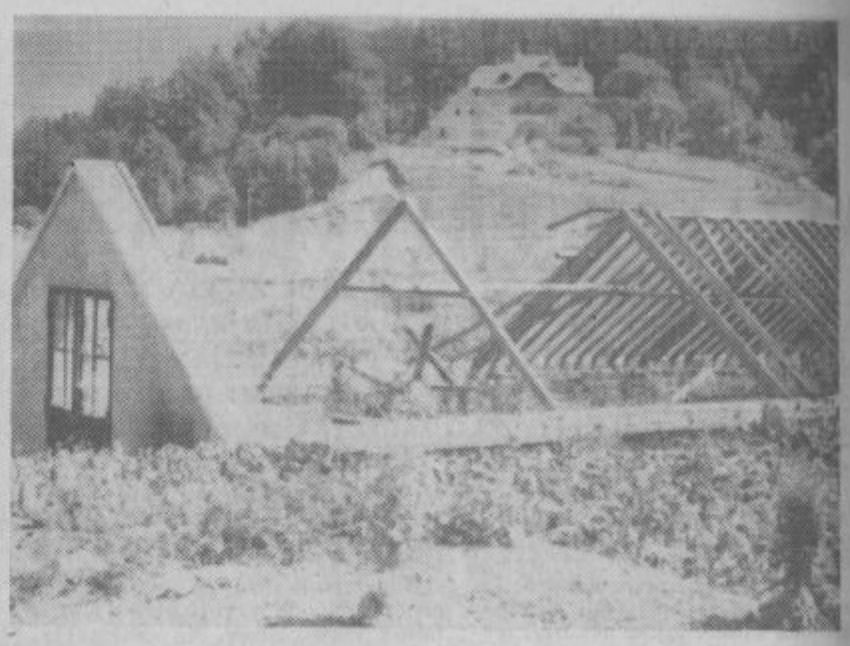

Objekt na fotografiji ni odkrila naša »skrita kamera«, ker je Velenjčanom vsak dan na očeh. Stoji ob Šaleški cesti in ne bi naredili nobene škode, če bi nekdanji rastlinjak popravili ali odstranili. Naj nam »pristojni« ne zamerijo, če smo morali preko lista javno opozoriti na ruševine v Velenju.

NAUČITE SE DIHATI

Zakaj bi se učili nečesa kar že znamo od vsega začetka? Pa vendar: ravno tako je pomembno, da se naučimo pravilnega dihanja, kot je važno, da se naučimo pravilne telovadbe.

Od pravilnega dihalnega aparata zavisi v mnogočem naše zdravje in delovna sposobnost. Z dihanjem se organizem napaja s kisikom in osvobaja ogljikovega vodika. To je predvsem važno, da mišice v redu delajo.

Dihanje mora biti globoko in ritmično ob pojačanem izdihu. Po možnosti je treba dihati skozi nos, ker se pri tem zrak segreva, vlaži in čisti. Ne zadržujte dihanja, vskladite kretnje z ritmom dihanja. Pri peš hoji se najprej naučite vsake tri-štiri korake vdihniti, a na pet — šest korakov izdihniti. Vdih naj bo sčasoma globlji, izdih pa daljši. Vedno krepite dihalni aparat. Za krepitev so preizkušena sredstva — fizične vaje in šport. Predvsem koristi pešačenje, plavanje, veslanje in hoja na smučeh.

POIZKUSITE NASLEDNJE DIHALNE VAJE

Iz osnovnega položaja razširite roke z dlanmi navzgor, povzpnite se na prste in vdihnite. Nagnite se naprej in objamite z rokami telo ter izdihnite.

Razširite noge do širine ramen, roke imejte ob pasu. Potisnite lakte in ramena nazaj, telo upognite nazaj in vdihnite. Vrnite se v začetni položaj — izdihnite.

Noge razširite do širine ramen, roke naslonite na spodnja rebra. Nagnite glavo in telo naprej ter globoko vdihnite. S pritiskom na rebra — dolgo izdihnite.

Noge razširite kot pri prejšnji vaji. Zadržite dihanje in potegnite želodec tako globoko, da lahko z rokami otipate dolnji konec reber. Naenkrat energično izdihnite.

Vadite vsako vajo 6 do 8 krat, zjutraj in zvečer. Najbolje je na svežem zraku, drugače pa morate dobro prezračiti prostor v katerem vežbate.

Delovanje dihalnih organov lahko sami kontrolirate. Če po fizični obremenitvi dihate ritmično, globoko in še niste zadihani — bodite brez skrbi, vaše dihanje je normalno. Kontrolirajte sami: odrasel človek običajno 16 — 20 krat vdihne in izdihne v minuti, trenirani športnik pa 12 — 14 krat. Kot vidite pri dihanju velja pravilo, čim manj tem bolje.

ZAHVALA

Ob boleči in prerani izgubi našega ljubljenega in nepozabnega moža, očeta, sina, brata

ANTONA OCEPKA

se zahvaljujemo vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v trenutkih velike bolečine.

Posebno se zahvaljujemo upravi in celotnemu kolektivu rudnika lignita Velenje, godbi, moškemu zboru in govornikoma za tople poslovilne besede.

Iskrena hvala vsem darovalcem cvetja in vencev, sosedom in številnim prebivalcem Velenja, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Ivanka z otroki, mama Marija, brata Avgust in Janko z družinama in ostalo sorodstvo.

BOCCACCIO 70

KINO »SVOBODA« VELENJE

3. in 4. septembra
»BOCCACCIO 70«
italijanski film,

6. septembra
»LJUBEZEN V LAS VEGASU«
ameriški, barvni CS film,

7. septembra
»VSTAJENJE«
jugoslovanski CS film,

FILMSKO GLEDALIŠČE

5. septembra
»LJUBEZEN V LAS VEGASU«
ameriški, barvni CS film,

12. septembra
»SVETIŠČE GREHA«
ameriški CS film.